

Zasvätený život

01
2026

33

ČASOPIS
PRE REHOLNÍKOV
A ZASVÄTENÝCH

PORTA SANTA

6

ROZHOVOR
**Kriticky
prijímať
informácie**

11

MEDIÁCIA
**Když strach
rozdělí
důvěru**

20

EKOLÓGIA
**Moja a tvoja
ekologická
konverzia**

31

BLOG
**Aké brány
to máme my
zasvätení prekročiť?**

február 2026 • 17. ročník • číslo 33

VYDAVATEĽ:

Konferencia vyšších rehoľných
predstavených na Slovensku (KVRPS)
Miletičova 7, 821 08 Bratislava
mail: kvrps@kvrps.sk
IČO: 36122084
DIČ: 2021704014

ŠÉFREDAKTORKA:

Hermana Matláková

REDAKTORI:

Františka Čáčková
Metod Marcel Lukačik
Reginald Slavkovský

FOTOGRAFIE:

© Františka Čáčková
© Zuzana Kostková
© Archívy rehoľných inštitútov
na Slovensku a archív KVRPS

FOTOEDITOR:

Františka Čáčková

JAZYKOVÁ ÚPRAVA:

Zuzana Škrinárová

GRAFICKÁ ÚPRAVA:

Lýdia Valter

TLAČ:

Varínska tlačiareň

EVIDENČNÉ ČÍSLO MK SR:

EV3916/09

ISSN 1338-1032

FINANČNÉ PRÍSPEVKY NA VYDÁVANIE ČASOPISU:

IBAN: SK81 1100 0000 0029 2782 6288

SWIFT (BIC) TATRSKBX

variab. symbol: 1111

OBJEDNÁVKY:

distribucia@kvrps.sk

PRÍSPEVKY DO ČASOPISU:

media@kvrps.sk

Príspevok: 5 €
Vychádza 2x ročne

www.kvrps.sk

Obsah 33

- 3 **EDITORIÁL**
- 4 **OCENENIE**
Cena sv. Matky Terezy pre komunitu sestier saleziánok v Nitre
- 6 **ROZHOVOR**
Kriticky prijímať informácie
- 10 **MEDIÁCIA**
Když strach rozdělí důvěru
- 13 **HISTÓRIA**
Stredoveký odkaz Rehole pustovníkov
sv. Augustína na Slovensku
- 17 **SPIRITUALITA**
Dar modlitby
- 20 **EKOLÓGIA**
Moja a tvoja ekologická konverzia
- 26 **ŠKOLSTVO**
Projekt KRÁĽOVSKY!
- 27 **RECENZIA**
Vítazstvo ducha
- 29 **RECENZIA**
Stávať sa svedkom
- 30 **BLOG**
Ako by vyzeral môj život, keby som sa nebála odmietnutia?
- 31 **BLOG**
Aké brány to máme my zasvätení prekročiť?
- 35 **SPRÁVY Z KVRPS**
Dvanásť Zhromaždenie Konferencie vyšších
rehoľných predstavených na Slovensku

CONSPIRACY

foto © Adam Rábara/Postoj

Editoriál

Zatvorili sa brány chrámov, ktoré sme mali otvorené v Jubilejnom roku 2025. Zažili sme rok, keď sa na pápežskom stolci vymenili pápeži a jezuitu vymenil augustinián. Veľa ľudí v tom období povedalo, že aj takto Cirkev ukazuje, že zasvätený život má zmysel a rastie, rozvíja sa a stále je vlajkovou loďou.

Aby sme však nezaspali na vavrínoch, musíme sa hlbšie pozrieť do našich komunít, do našich životov a pozeráť sa na našu permanentnú formáciu. Nie tú, ktorá sa organizuje v rámci našich inštitútov a kongregácií, ale permanentnú formáciu srdca, za ktorú nie je zodpovedná žiadna predstavená či predstavený, ale za ktorú zodpovedá každý sám za seba.

Aj preto v tomto čísle časopisu rezonujú články o konšpiráciách, získavaní informácií, ale tiež o mediácii a spolupráci. Sme deťmi doby, v ktorej žijeme. A preto všetko to, čo vidíme v spoločnosti, prenášame aj do našich komunít. Niekedy aj pomýlené názory, ktoré sme počuli. Odmietanie predstavených z dôvodu názorovej nejednoty. Nie je to ľahké – počúvať v práci, v službe úplne iné názory a potom s nimi prísť do community. Ale práve to je miesto, kde žijeme a chceme žiť.

Zasvätený život, ak má ostať vlajkovou loďou Cirkvi, nielen vo svete, ale aj na Slovensku, má ostať angažovaný na poli, kde pôsobí. Nemá ostať v ústraní a útrpne pozeráť na všetko, čo sa okolo nás deje a hovoriť si, že „takto to chce Pán“. Angažovať sa znamená pomenovať zlo, konať dobro, nebáť sa, spájať ľudí, byť strediskom dobra. Neostávame v bubline, kde sa cítime dobre a je nám dobre. Tak ako to povedal pápež František v exhortácii *Christus vivit*: „Ježiš vás nepozýva, aby ste boli divákmi života. Neprišiel vás učiť, ako sa pohodlne usadiť, ale ako žiť naplno, s odvahou a vášňou“. (čl.145)

Počas týchto dní sme slávili Deň zasväteného života. Je to už tridsať rokov, ako sv. Ján Pavol II. upriamil zrak aj na tento spôsob života. Pre nás, v postkomunistických krajinách to bolo o to významnejšie, že tieto roky boli pre nás veľkou obnovou. Dnes však už nemôžeme len pozeráť na minulosť, ale aktívne stáť tam, kde je to potrebné.

Nech aj tento časopis nám pomôže zdvihnúť hlavy a pozrieť sa v plnej zodpovednosti, kde v rámci synodálnej cesty práve stojíme.

◊ *Kerina*

Cena sv. Matky Terezy pre komunitu sestier saleziánok v Nitre

Vo štvrtok 4. septembra 2025
si v Ružomberku prevzalo šesť nových laureátov
Cenu svätej Matky Terezy z Kalkaty, ktorú udeľuje
Sociálna subkomisia Konferencie biskupov Slovenska.

Cena vyjadruje úctu a vďaka tým, ktorí už dlho a často v skrytosti slúžia chudobným, inšpirovaní Evanjeliom a vidiaci v núdzných tvár Ježiša. Bratislavský eparcha Mons. Peter Rusnák odovzdal cenu aj trom sestram

z Inštitútu Dcér Márie Pomocnice, ktoré pôsobia v rómskej lokalite Orechov dvor pri Nitre: Eve Pullmannovej, Márii Macárovej a Anne Chrkavej.

Cena pomenovaná po svätej zakladateľke rehole Misionárok lásky bola udelená už po štvrtý-

krát vo výstavnej sále rektorátu Katolíckej univerzity v Ružomberku počas konferencie „Poslovia nádeje“.

Tri ocenené saleziánky patria do komunity v Nitre. Už roky pracujú v štvrti Orechov dvor, kde sa venujú marginalizovanej

**Tri ocenené
saleziánky už roky
pracujú v štvrti
Orechov dvor,
kde sa venujú
marginalizovanej
rómskej komunite.**

rómskej komunite. Robia najmä sociálne, vzdelávacie a evanjelizačné aktivity. Venujú sa deťom a mamičkám v materskom centre, v materskej škole a v Átriu Dobrého pastiera. Ocenenie v istom zmysle patrí aj ostatným sestram saleziánkam, ktoré v tejto komunite vykonávali prácu od roku 2012.

Počas slávnostného odovzdávania cien biskup Rusnák uviedol: *„Ako povedal svätý Ján Pavol II., nemusíme byť mnohí, ale musíme byť svätí, lebo svätosť predchádza lásku, ktorá sa prejavuje v našich činoch. Kalkata je všade vo svete. Po dnešnom inšpiratívnom stretnutí každý lepšie uvidí svoju Kalkatu – či už je pred jeho očami alebo priamo pod nosom – a nájde odvahu milovať tých, ktorí to najviac potrebujú. Ďakujem vám za vaše otvorené oči, uši a srdcia.“*

Cena má formu medaily, na ktorej je vyobrazená Matka Tereza s ružencom v rukách, sedem zrn, ktoré presahujú kruh a symbolizujú biblické číslo sedem. Na zadnej strane medaily je nápis *„Rob aj ty podobne“*, kríž sv. Cyrila a Metoda s lúčmi Ducha Svätého a pár rúk, ktoré pomáhajú.

■ EVA MATEJKOVÁ, FMA

foto © Viktor Mydlo

Kriticky prijímať informácie

Peter Halama (nar. 1975), psychológ, absolvoval štúdium psychológie na Univerzite Komenského, pôsobí ako výskumný pracovník v Centre spoločenských a psychologických vied SAV, prednáša aj na Katedre psychológie Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity. Mimo iných tém sa venuje výskumu faktorov vzniku a udržiavania konšpiračných presvedčení.

Začiatkom roku 2025 vyšiel dokument, ktorý vydali psychológovia Slovenskej akadémie vied pod vašim vedením. V tomto dokumente sa prezentujú štyri roky výskumu o tendencii preceňovať svoju schopnosť rozoznať pravdivé informácie od dezinformácií. Niekedy si zamieňame pojem konšpiračné teórie a dezinformácie. Viete v krátkosti vysvetliť tento rozdiel?

Dezinformácia je akákoľvek informácia, ktorá je nepravdivá a šíri sa verejným priestorom. Napríklad o nejakej látke, ktorá je zdravotne škodlivá alebo o tom, že existuje nejaká možnosť liečby. Napríklad v prípade covidu to bol liek Ivermektín, ktorý sa nakoniec ukázal ako nie veľmi účinný.

Konšpirácia môže byť tiež istá dezinformácia, ale má už v sebe skryté posolstvo, že nejaký človek alebo skupina ľudí

tajne broja proti iným ľuďom a chcú ich nejakým spôsobom využiť, chcú im poškodiť alebo sa sprisahali. To je vlastne to slovo konšpirácia po anglicky – konšpirácia, sprisahanie či ľudovo „spiknutie“.

Môžem to vysvetliť na príklade. Napríklad počas covidu bežala taká informácia, že kto užíva Ibalgin, môže mať ťažší priebeh covidu. To je skratka dezinformácia. Nebolo to pravdivé. Dokonca sa našiel niekto, kto

za to bol aj zodpovedný. Konšpirácia ale znamená, že už tam je úmysel. To znamená napríklad tvrdenie, že farmaceutické firmy majú liek, ale ho nedajú, pretože by na ňom až tak veľa nezarobili – a teda úmyselne škodia ľuďom, lebo jednoducho majú nejaký svoj cieľ. Iný príklad je tvrdenie, že covid bol tajne rozšírený medzi ľuďmi s úmyslom vyhubiť populáciu. To už je konšpirácia.

Sú na Slovensku naozaj konšpiračné teórie tak veľmi rozšírené, ako sa o tom hovorí?

Máme medzinárodné prieskumy, ktoré hovoria, že Slovensko je spolu s niektorými inými krajinami východnej Európy, napríklad s Bulharskom, v rámci európskych krajín jedno z „najzakonšpirovanejších“, že niektoré konšpirácie sa pohybujú až percentuálne. Súhlas s niektorými konšpiračnými tvrdeniami sa v spoločnosti pohybuje dokonca až okolo 50%.

Záleží, aké závažné sú tie tvrdenia, lebo máme také ľahšie všeobecné konšpirácie, ktorým verí väčšia časť ľudí, napríklad že farmaceutické firmy taja niektoré lieky, lebo nie sú až také zárobné – tomu verí väčší počet ľudí. A potom máme veľmi závažné, ktorým neverí až tak veľa ľudí, napríklad, že Američania si sami zhodili dvojičky.

Takže asi takýto je medzi nimi rozdiel. Nie každá konšpirácia je v spoločnosti rovnako zastúpená, ale niektoré sú ľahšie, sú skrátka všeobecnejšie, takže im verí skoro až polovica Slovákov.

V jednom výskume sa ukázalo, že až 30% učiteľov na základných a stredných školách na Slovensku verí konšpiračným teóriám. Sú potom konšpirácie nejako previazané aj so vzdelaním?

Ukazuje sa, že ten vzťah tam je a je pozitívny, ale nie je úplne veľký. To znamená, že keď je človek viac vzdelaný, tak samozrejme verí konšpiráciám menej. No aj medzi vysokovzdelanými sa nájdu ľudia, ktorí im veria. Takže áno, vzdelanie to zlepšuje, ale nie je to žiadny závažný prostriedok na zabezpečenie toho, aby človek neveril konšpiráciám. Takto to nie je, ale pomáha to k tomu, aby bol človek trochu odolnejší voči týmto veciam.

No a čo veriaci ľudia – sú náchylnejší na konšpirácie alebo menej?

O tom sa tiež vedú veľké diskusie, lebo je aj veľa výskumov, ktoré sa tým zaoberajú. Na Slo-

Keď je človek viac vzdelaný, tak samozrejme verí konšpiráciám menej. No aj medzi vysokovzdelanými sa nájdu ľudia, ktorí im veria.

vensku vychádza ten vzťah buď veľmi slabo pozitívny alebo nulový, keď sa náboženskosť, alebo my to voláme v psychológii religiozita, meria nejakými jednoduchými indikátormi. Ale sú výskumy v zahraničí, ktoré sa snažili skúmať vzťah náboženskosti a konšpirácií s rozličnými indikátormi. Tam sa ukazuje, že väčšinou konšpiráciám veria tí veriaci, ktorí sú spojení s fundamentalistickou orientáciou

Konšpirácie sa nevyhýbajú žiadnej skupine ľudí. Takže ja by som automaticky predpokladal, že aj medzi rehoľníkmi a zasvätenými osobami sa jednoducho konšpirátori nájdu.

svojej viery. Vtedy sú aj napojení na rôzne fundamentalistické skupiny a to je to, čo zvyšuje vieru v konšpirácie. Väčšinou je to preto, že tie skupiny spochybňujú systém, demokraciu a súčasťou toho spochybňovania sú aj konšpirácie.

Mali ste vo výskume zahrnuté aj zasvätené osoby?

Nie. Takýto výskum sme nerobili, zatiaľ.

Chcela som vedieť, či sú medzi rehoľníkmi aj konšpirátori...

Tak to asi viete viac zo svojej osobnej skúsenosti, netreba na to výskum. Konšpirácie existujú naprieč rôznymi skupinami. To znamená, že sa nevyhýbajú žiadnej skupine ľudí. Takže ja by som automaticky predpo-

kladal, že aj medzi rehoľníkmi a zasvätenými osobami sa jednoducho konšpirátori nájdu.

Ako sa môže spoločnosť brániť proti konšpiračným teóriám? Dá sa to vôbec?

Treba najprv povedať, že konšpiračné teórie nie sú pozitívna vec, lebo keď sa pýtate na to, ako sa im brániť, tak si treba povedať, prečo nie sú pozitívnu vecou. Je to preto, lebo neprospievajú spoločnosti. Čím je vyššia miera konšpirácií, tým je väčšie napätie v spoločnosti, tým je väčšia polarizácia, tým je väčšia agresivita medzi rôznymi skupinami. To znamená, že miera zastúpenia konšpirácií je priamo úmerná napätiu a agresivite. Môžem povedať zase príklad, keď sa počas covidu šírila konšpirácia o tom, že vakcinácia je pokusom o to, aby ľudí začipovali alebo aby

vyhubili nejakú časť populácie. Vtedy boli niektoré skupiny veľmi agresívne voči lekárom. Organizovali sa protesty pred ich domami, čo bolo veľmi nepríjemné. Niektorí lekári radšej na istý čas opustili Slovensko, aby sa vyhli takýmto formám agresie. To znamená, že ešte predtým, než si povieme, či sa voči nim dá brániť, treba povedať, že majú negatívny dopad na medziludské vzťahy, na širšiu atmosféru v spoločnosti, na zdravie obyvateľov, že sa vyhýbajú rozumným spôsobom ochrany zdravia, a podobne.

A teraz môžeme prísť k tomu, že je ťažké brániť sa. Hlavne preto, že tie konšpirácie – a v podstate aj dezinformácie k tomu môžem zahrnúť – oslovujú v nás niečo prirodzené. My ako ľudia máme psychiku „nadedizajnovanú“ tak, že sme citliví na hrozby – čo je logické, pretože sa im chceme vyhnúť. Keď vidíme alebo počujeme niečo ohrozujúce, čo by sa mohlo týkať aj nás, tak naša psychika má motiváciu sa tým zaoberať, riešiť to a je to pre ňu emocionálne atraktívne. Preto keď také niečo počujeme, máme tendenciu hneď sa pýtať, čo to je, kto to povedal, ako to je, a podobne. Preto majú v niečom výhodu konšpirácie a dezinformácie, že na tú našu psychiku pôsobia a je veľmi ťažké im odolávať. Treba kritické myslenie, ktoré znamená, že netreba veriť všetkému hneď, ale overovať si informácie, vyberať si správne authority, ktorým veríme. To znamená, že na individuálnej úrovni je to o budovaní odolnosti u človeka, aby vedel, že vo verejnom priestore je veľa ne-

pravdivých informácií a aby sa ich snažil filtrovať.

Na spoločenskej úrovni je najvýhodnejšie, ak sa reguluje výskyt konšpirácií a dezinformácií vo verejnom priestore. Čo je zase trochu zložitá vec, lebo tu máme slobodu prejavu, na ktorú aj veľa konšpirátorov upozorňuje, že oni si môžu hovoriť, čo chcú. Samozrejme, že môžu, ale len do istej miery, pretože máme aj zákon o tom, že šírenie nejakej nepravdivej informácie je trestný čin. To znamená, že na celospoločenskej úrovni by sme sa mali snažiť regulovať, či sa konšpirácie a dezinformácie k ľuďom vôbec dostanú. To je napríklad to, čo sa teraz snažia sociálne siete – že keď im nahlásite nepravdivú informáciu, tak ju preverujú a prípadne vymažú posty, ktoré ukázali, že sú v nich dez-

informácie, konšpirácie, a pod. Ale nefunguje to až tak dobre, ako by to malo, no aspoň v istej miere to existuje. Je to však citlivá vec, lebo tam prichádza práve konflikt s tým, že do akej miery...

Čo by ste odkázali rehoľníkom, čo sa týka dezinformácií, konšpirácií?

Odkázal by som im, že aj keď sú to zasvätené osoby, tak majú psychiku, ktorá je ľudská a takisto aj oni majú tendenciu nekriticky prijímať informácie, ktoré sa týkajú hrozieb. Preto je potrebné, aby si aj oni zachovali kritický odstup od týchto informácií a neverili všetkému, aj keď to hlása niekto, kto je z náboženského prostredia. Mnoho veriacich, a myslím, že aj zasvätených ľudí čerpalo ve-

ľa informácií z rôznych alternatívnych kresťanských alebo náboženských portálov, ktoré jednoducho neposkytujú spoľahlivé informácie. Dokonca v jednom momente aj KBS vydala vyhlásenie, že tie portály nie sú dôveryhodné. Chcem teda povedať, že to, že niekto prichádza s nejakou informáciou a je trebárs z tej našej rehoľnej či kresťanskej skupiny, to ešte neznamená, že to je pravdivé. Treba byť kritický aj k informáciám, ktoré prichádzajú z vlastnej skupiny a overovať si pravdivosť všetkých tvrdení.

Ďakujem vám veľmi pekne za rozhovor.

■ HERMANA MATLÁKOVÁ, SMVS

To, že niekto prichádza s nejakou informáciou a je trebárs z tej našej rehoľnej či kresťanskej skupiny, to ešte neznamená, že to je pravdivé. Treba byť kritický aj k informáciám, ktoré prichádzajú z vlastnej skupiny a overovať si pravdivosť všetkých tvrdení.

Když strach rozdělí důvěru

Jak mohou představení doprovázet sestry a bratry, kteří podléhají konspiračním teoriím

V některých komunitách se v posledních letech objevily situace, které vyvolávají nepokoj a otazníky. Jednotlivci, kteří dříve spolupracovali s důvěrou, dnes odmítají běžné individuální rozhovory s představeným, protože věří, že jejich představený je „nebezpečný“ – například proto, že byl očkovan proti covidu. Strach z „mikročipu“ (domnělého mikrozařízení vpraveného do těla

s vakcínou, jehož účelem je odposlouchávat a sbírat důvěrná data o bezbranných nevědomých lidech) se může zdát absurdní, přesto je skutečný. Není to jen otázka informací, ale především hlubší zkušenosti nejistoty, která zasahuje samotné kořeny důvěry v komunitě.

Jak v takové situaci jednat? Jak chránit jednotu, a přitom nezraňovat svědomí těch, kdo se bojí?

Porozumět tomu, co se děje pod povrchem

Víra v konspirační teorie se obvykle nerodí z nedostatku inteligence, ale z přetlaku úzkosti. Člověk, který se cítí ohrožen, hledá vysvětlení, které mu dá pocit kontroly. Konspirační příběhy ulevují vnitřnímu zmatku tím, že ukazují viníka a nabízejí iluzi, že svět má skrytý, ale pro lidskou mysl srozumitelný řád.

Spektrum toho, čemu říkáme „kospirační myšlení“, je velmi široké. Na jedné straně stojí zdravý kritický pohled – odmítnout přijmout něco jen proto, že je to většinové. Na druhé straně pak extrémní přesvědčení, které hraničí s paranoidním viděním světa. Mnohá témata, jako například ovlivňování počasí pomocí tzv. chemtrails z letadel nebo „nebezpečí vakcín“, navíc laik není schopen spolehlivě ověřit. Proto se podobné spory často opírají mnohem víc o emoce než o fakta.

Za těmito postoji bývá hlubší potřeba: zajistit si bezpečí, být slyšen, neztratit jistotu, mít pocit vlastní moci nad nepřehlednou situací. Napětí v komunitě může tuto potřebu ještě umocnit a vyvolat dynamiky soužení, tlaku, nepřijetí. Lidé pocítující ohrožení pak snadno přenášejí svůj strach na konkrétní osoby – často na představené.

Je dobré vidět, že nejde jen o názor. Jde o vnitřní stav. Ten se neléčí argumentem, ale vzta- hem.

Úkolem představeného není přesvědčit, ale naslouchat

Představený, který se setká s odmítnutím či obviněním, může cítit bezmoc, zranění i hněv. Zvláště v situaci, kdy potřebuje projít důvěrným rozhovorem a je odmítnut například proto, že má v těle domnělý „mikročip“.

Prvním krokem by však nemělo být vyvracení omylu, ale zachování vztahu.

Když člověk zakusí, že jeho obavy nejsou zesměšňovány, napětí se uvolní. Pomáhají jednoduché, respektující otázky:

Když člověk zakusí, že jeho obavy nejsou zesměšňovány, napětí se uvolní. Pomáhají jednoduché, respektující otázky.

- „Co tě na tom nejvíc znepokojuje?“
- „Co bych mohla udělat, abys se mnou byla v rozhovoru v bezpečí?“

Takové otázky dávají druhému možnost zůstat v kontaktu, aniž by musel ihned změnit postoj.

I když rozhovor nakonec neproběhne, vztah zůstává otevřený – a to je v takové chvíli nejdůležitější.

Vytvářet prostor pro důvěru, ne pro souhlas

Tam, kde dochází k třídnímu rozdělení na „rozumné“ a „pomýlené“, se společenství jen dále tříští. Společným zájmem je zůstat spolu – i když nerozumíme tomu, čemu ten druhý věří.

Důvěra se nevrací přesvědčováním, ale zkušeností bezpečného spolu-bytí.

Pomáhá setkávat se mimo konfliktní témata: při modlitbě, práci, drobném sdílení.

Představený může citlivě připomínat: „*Jednota neznamena stejnost.*“

Církev i řeholní život stojí na schopnosti žít s rozdílností, nikoli ji odstranit.

Nezломit svědomí, ale doprovázet

Někdy sestra či bratr odmítá- jí i základní kontakty. Tehdy je

třeba respektovat jejich hranici – ne z rezignace, ale z úcty k jejich svědomí. Zároveň lze nabízet nenápadné formy přítomnosti: krátký pozdrav, dopis, modlitbu, jemný návrh rozho- voru.

Představený, který zůstává klidný, neútočí a nenechá se strhnout emocemi, se stává tichým zdrojem důvěry. Lidé sevření úzkostí totiž často potřebují zakusit právě to: že svět, kterého se bojí, může být přesto dobrý a laskavý.

I představení jsou jen lidé

Je důležité mít pochopení i pro samotné představené. Tato služba klade vysoké nároky – často na lidi, kteří sami nebyli v dětství vedeni v prostředí bezpodmínečné lásky, kteří nezažili bezpečný styl vedení nebo otevřenou komunikaci. A nyní jsou povoláni vytvářet bezpečí pro druhé.

Setkat se s nedůvěrou nebo agresivním postojem může být hluboce zraňující a může otevírat vlastní staré bolesti. Není třeba si to vyčítat.

Je dobré vědět, že šířit lásku a mír znamená naslouchat a přijímat odlišnost, ne ji lámat nebo přetlačovat.

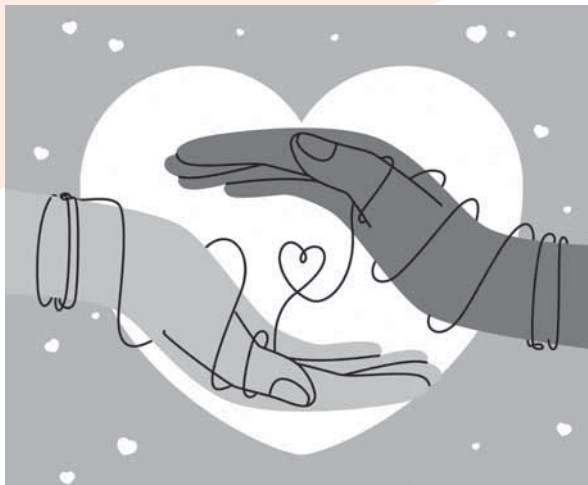
A zároveň je nutné nezůstat v tom sami – vyhledávat podporu, supervizi, duchovní doprovázení. Úkol vytvářet prostředí bezpodmínečného přijetí může být někdy téměř nadlidský.

Obnova společenství

Když se rány postupně hojí, může komunita otevřít hlubší reflexi:

- Jak o sobě mluvíme?
- Jak nasloucháme?
- Co se v nás probouzí, když se potkáme s odlišností?

Je dobré vědět, že šířit lásku a mír znamená naslouchat a přijímat odlišnost, ne ji lámat nebo přetlačovat.

Nejde o to dojít ke stejnému závěru, ale k hlubšímu porozumění.

Společenství, které projde nepřetím, a přesto se nezlomí, se stává zralejším. Učí se důvěře, která nestojí na stejném názoru, ale na jistotě, že i zraněný člověk je milovaný.

Závěrem

Víra v konspirační teorie je často pokusem získat pocit kontroly nad světem, který se jeví chaotickým a nepředvídatelným.

Stejně tak silná emoční reakce představeného často neukazuje na „chybu druhého“, ale na vlastní bolest, minulou zkušenost, která v daném konfliktu znovu ožívá. Proto může být užitečné položit si otázku:

„Co se ve mně právě teď snaží získat kontrolu? Co z mé minulosti se probouzí?“

Teprve když vrátím vlastní emoci „tam, kam patří“, mohu druhého skutečně přijmout – ne měnit, ne napravovat, ale setkat se s ním.

Konspirační teorie samy nezmezí, stejně jako nezmezí lidský strach. Ale komunita, která dokáže tyto projevy nést s klidem,

bez posměchu a odsudku, může růst.

Úkolem představených není vyvrátit všechny omyly, ale vytvářet prostředí, kde se pravda může znovu stát bezpečnou.

Poznámka

V některých komunitách se při obnově vztahů osvědčily metody, které podporují kulturu naslouchání a bezpečného sdílení. Jednou z nich je *Community*

Building – zážitkový a do hloubky vlastního prožívání směřující způsob práce se skupinou, který pomáhá budovat důvěru, porozumění a otevřenost.

CB přirozeně naplňuje hodnoty, které papež František spojoval se synodalitou: schopnost jít společně, naslouchat si, rozlišovat a být spolu i tehdy, kdy se lišíme. Proto se CB stává v různých církevních prostředích stále častěji využívaným nástrojem při formaci i obnově komunit.

■ VANDA MAREČKOVÁ

Vystudovala speciální pedagogiku a český jazyk na Pedagogické fakultě MU. Dlouhodobě se věnuje tématu komunikace a porozumění v náročných mezilidských situacích, které zkoumá napříč kulturami, profesemi i životními rolemi. Klíčový nástroj, který jí umožnil hluboce porozumět dynamice vztahů i vlastnímu prožívání, našla v metodě *Community Building* (CB).

Absolvovala facilitátorský výcvik pod vedením Edwarda Groodyho a řadu navazujících tréninků. Dnes patří k předním českým facilitátorkám, má za sebou více než 120 víkendových CB seminářů a působí jako první trenérka facilitátorů CB ve výcviku v Evropě. Metodou CB se inspiroje také při vedení supervizí, individuálních a párových setkání.

Je maminkou tří dětí, stojí u zrodu několika vzdělávacích a komunitních projektů a dlouhodobě se věnuje tvůrčí práci i pedagogice. Ve svém profesním i osobním životě hledá cesty, jak prostřednictvím komunikace podporovat vznik prostředí, kde se lidé mohou cítit viděni, slyšeni a respektováni – tedy základních předpokladů skutečné komunity.

Stredoveký odkaz Rehole pustovníkov sv. Augustína na Slovensku

Duchovný život stredovekého človeka formovalo veľké množstvo podnetov. Okrem napr. rodinného prostredia či farských spoločenstiev to boli aj rehole, ktoré sa stali neoddeliteľnou súčasťou života stredovekej spoločnosti. Pamiatky na ich pôsobenie môžeme vidieť v rôznych kútoch našej krajiny do dnešných dní. Medzi veľkým množstvom rehoľných spoločenstiev, ktoré v minulosti pôsobili na našom území mali nezastupiteľné miesto aj augustiniáni, ktorí do značnej miery ovplyvnili životy ľudí najmä na Spiši a v Šariši.

Rehola sv. Augustína vznikla v priebehu 13. storočia, v období, keď vrcholila náboženská reforma latinskej cirkvi, ktorá začala zjednodušené povedané okolo „magického“ roku 1000. V jej dôsledku vzniklo aj veľké množstvo rehoľných spoločenstiev a kongregácií a jedným z vrcholov tohto procesu bol aj vznik tzv. žobravých reholí – a práve do tejto rodiny sa začlenila aj Rehoľa pustovníkov sv. Augustína, ako znel pôvodný názov. V tejto súvislosti sa dáva do pozornosti otázka – prečo „pustovníkov“? Dôvod sa nachádza v okolnosti vzniku samotnej rehole.

V rámci spomínanej cirkevnej reformy dochádzalo v latinskej Európe aj k tzv. renesancii pustovníctva. Niežeby eremitizmus pred rokom 1000 neexistoval (sv. Kolumbán mladší, sv. Gal a iní), no obrovský rozvoj tejto formy rehoľného života sa spája práve s týmto obdobím. Počnúc svätými: Nilom z Rossanu, Brunom z Kolína alebo Romualdom z Raveny sa v západnom kresťanstve začali znovu vo veľkom objavovať eremiti. Pustovníci žili v kláštorňoch komunitách (kamalduli, valmorziáni či kartuziáni) alebo v samostatných (nerehoľných) erémoch, ktoré mohli vytvárať celé kolónie (napr. na vrchu

Pustovníctvo bolo veľmi rozšírené aj v Uhorsku, a to už od jeho počiatkov.

Geografická blízkosť všetkých štyroch kláštorov viedla k tomu, že počas reformy rehole augustiniánov na konci stredoveku vznikol tzv. Spišský dištrikt na čele s vikárom, ktorým bol spravidla veľkošarišský alebo bardejovský prior.

Interiér gotického rímskokatolíckeho Kostola svätého Františka Serafínskeho v Poničák, 14. storočie.

Monte Pisano). Keďže hrozilo, že títo pustovníci upadnú do schizmy alebo dokonca herezy, začali pápeži vyvíjať aktivitu na integráciu roztratených a relatívne samostatných pustovníkov. Počnúc rokom 1215 sa tento proces spájania zintenzívnil najmä v severnej Itálii – v Toskánsku alebo v Lombardii, čím vznikol zárodok budúcej rehole augustiniánov (integrácia v okolí miest Lucca, Pisa alebo Siena). K tomuto jadru sa postupne pripojili aj ďalšie, menšie, ale aj väčšie reholné spoločenstvá ako: Rehoľa sv. Viliama, Bratia sv. Jána Bona, Pustovníci z Brettina, Pustovníci z Monte Fabali a menšie žobravé spoločenstvá (napr. Vrecoví bratia a iní). Tento komplikovaný vývoj sa prejavil aj v charizme augustiniánov, pri ktorej sa spájala tradícia kontemplatívna (pustovnícka) a pastoračná (mendikantská).

Rehoľa augustiniánov oficiálne vznikla dňa 9. apríla 1256 na kapitule v Ríme, na čo pápež Alexander IV. vydal bulu *Licet ecclesiae catholicae*, v ktorej pápež okrem iného navrhol aj zmenu observancie z pustovníctva (pasívna forma) na mendikantstvo (aktívna forma) a tým aj zmenu prostredia, v ktorom mali bratia pôsobiť – z vidieka na mesto. Podobný proces v tomto období prebiehal aj v súvislosti so vznikom rehole karmelitánov. Zároveň si bratia zvolili Regulu sv. Augustína, čo sa prejavilo aj v názve reholného spoločenstva. Proces integrácie bol komplikovaný, a to sa odzrkadlilo aj v nasledujúcich „menších otrasoch“, pri ktorých napr. viliamiti získali opäť samostatnosť (1266), okrem ich kláštorov v Uhorsku a Nemecku, ktoré už zostali natrvalo súčasťou rehole augustiniánov. Rehoľa sa však už vyvíjala samostatne a pokojne pod patronátom Svätej stoli-

ce a kardinála protektora (Richarda Annibaldiho).

Tak, ako sú počiatky celej rehole pustovníkov sv. Augustína spojené s viacerými reholnými spoločenstvami, tak sa aj ich príchod do Uhorska pôvodne spája s niektorými z nich. Pustovníctvo bolo totiž veľmi rozšírené aj v Uhorsku, a to už od jeho počiatkov (sv. Andrej – Svohrad, sv. Benedikt). V 13. storočí to boli pustovníci v Patašských vrchoch blízko Jakabhégy neďaleko Páfkostolia (Pécs) alebo v okolí Kostola sv. Kríža v Pilíšských vrchoch juhovýchodne od Ostrihomu, kde boli zárodky vzniku jedinej stredovekej uhorskej rehole pustovníkov sv. Pavla z Théb – pavlínov. Pustovníci však žili aj na iných miestach, a to aj na Slovensku, čoho dôkazom sú toponymá typu Mních alebo Remeta roztrúsené po celom našom území. Počiatky augustiniánov v Uhorsku sa tak spájajú s pôsobením pustovní-

kov a najstaršie kláštory zrejme pôvodne patrili reholi sv. Viliama. Táto tradícia je doložená v štyroch uhorských kláštoroch (piatich?), z ktorých dva sa nachádzali na našom území, a to vo Veľkom Šariši a vo Veľkej Trni (neskôr premiestnený do Nového Mesta pod Šiatrom – Sátorajaujhely).

Asi najstaršou pustovňou viliamitov na našom území je lokalita Trňa (dnes asi Veľká Trňa) neďaleko Nového Mesta pod Šiatrom. Týchto pustovníkov tu údajne usadil už kráľ Ondrej II. v roku 1221. Jeho syn, kráľ Belo IV. ich obdaroval majetkom, no následne boli presťahovaní na nové miesto do neďalekého Nového Mesta pod Šiatrom na území Maďarska.

V poradí ďalším konventom, ktorý sa na našom území aj udržal bol Kláštor sv. Stanislava vo Veľkom Šariši. Aj tu máme doloženú tradíciu pustovníkov sv. Viliama, no nie je celkom isté, či sa viliamiti usadili na takomto – pomerne rušnom mieste pod Šarišským hradom alebo mali svoju pustovňu niekde v okolí. Na základe zasvätenia kláštora vieme, že nemohol vzniknúť skôr ako v roku 1253, kedy bol sv. Stanislav mučeník kanonizovaný pápežom Inocentom IV. Je veľmi pravdepodobné, že priorát sv. Stanislava založil kráľ Štefan V. zrejme niekedy okolo roku 1270, kedy uhorský kráľ navštívil Poľsko a kde, ako pramene píšú, sa poklonil pri hrobe sv. Stanislava.

V poradí druhým kláštorom rehole augustiniánov na našom území bol konvent sv. Ducha v Hrabkove založený komešom Mikulášom z Perína v roku 1334. Zaujímavou otázkou sa zdá, prečo Mikuláš založil kláš-

tor žobravej rehole v dedinskom prostredí? Odpoveďou môže byť nasledujúci vývoj. Totiž, ten istý šľachtic, Mikuláš z Perína, sa už v roku 1340 neúspešne pokúsil založiť v susednej dedine Križovany františkánsky konvent, a to z dôvodu, že na jeho majetku žilo väčšie množstvo schizmatických obyvateľov, zrejme pravoslávneho vyznania. Išlo o ľudí, ktorí boli súčasťou tzv. valašskej kolonizácie a prichádzali na naše územie spoza Karpát. Zrejme za účelom vnútornej misie bol založený aj kláštor v susednom Hrabkove, a to napriek tomu, že bol vybudovaný relatívne blízko Veľkého Šariša.

V poradí tretím konventom rehole na našom území bol Kláštor sv. Jána Krstiteľa v Bardejove. K jeho založeniu došlo v roku 1390, kedy generálny predstavený rehole Bartolomej z Benátok povolil piatim krakovským augustiniánom na čele s bratom Henrichom z Krakova presídlieť sa do kláštora v Barde-

Bratia sa postupne sťahovali do posledných funkčných kláštorov v Uhorsku, až sa napokon poslední zrejme presídlili do Brna, kde sa nachádza aj časť písomnej pozostalosti z kláštora vo Veľkom Šariši.

jove. Generálny prior zároveň spomína, že kláštor je novozaložený, a že sa nachádza na hraniciach Rusínov a schizmatikov. Jedným z dôvodov jeho založenia je preto, podobne ako v prípade Hrabkova, misijná činnosť.

Kaplnka sv. Kunhuty vo Veľkom Šariši, bývalé presbytérium kláštorného kostola sv. Stanislava, 14. storočie.

Kostol sv. Jána Krstiteľa v Bardejove. Pôvodne augustiniánsky, neskôr františkánsky kláštorný kostol, 15. storočie

Nakoľko bol Bardejov už rozvinutým mestom, jeho úlohou bola aj pastoračná činnosť.

Ako posledný kláštor rehole augustiniánov vznikol priorát sv. Alžbety v Spišskom Podhradí. Bratia sa tu usadili zrejme v roku 1399, a to v miestnom špitáli, ktorý bol opustený a bez správcu. Toto sa však udialo s vôľou miestnych obyvateľov, no bez vedomia miestneho farára, ktorý mal patronátne právo nad špitálom, z čoho vznikol spor. Miestni mešťania si však augustiniánov obľúbili a farár musel ustúpiť.

Rehoľa sa do konca stredoveku vyvíjala relatívne pokojne. Ešte v roku 1422 došlo k pokusu založiť kláštor sv. Jána Evanjelistu v Košiciach, no táto fundácia sa nevydarila. Bratia sa venovali prevažne pastorácii, no v prípade Bardejova je zaujímavé, že v neďalekej dedine Zlaté bola zariadená aj pustovňa. Geografická blízkosť všetkých štyroch kláštorov viedla k tomu, že počas reformy rehole augustiniánov na konci stredoveku vzni-

kol tzv. Spišský dištrikt na čele s vikárom, ktorým bol spravidla veľkošarišský alebo bardejovský prior.

Na začiatku novoveku však všetky štyri kláštory náhle zanikli. Udialo sa tak pravdepodobne krátko po nešťastnej bitke pri Moháči v roku 1526. Toto obdobie je poznačené bojom dvoch znepriatelených strán o uhorskú korunu, a to Ferdinanda Habsburského a Jána Zápoľského, prenikaním osmanských Turkov do Uhorska a postupujúcou reformáciou, ktorá sa rýchlo šírila najmä v mestskom prostredí s nemeckým patriciátom. Už v rokoch 1527-1528 boli vyhnaní bratia z Bardejova miestnou protestantskou komunitou, na čo sa v roku 1528 sťažoval veľkošarišský prior Matúš. Zánik ostatných troch kláštorov je nejasný, no udialo sa tak do tridsiatych rokov 16. storočia. Kláštor sv. Stanislava pravdepodobne neprežil obliehanie a dobytie Šarišského hradu v roku 1537, čo zrejme platí aj o kláštore Sv.

Ducha v neďalekom Hrabkove, ako aj o kláštore sv. Alžbety v Spišskom Podhradí. Čo sa stalo s bratmi a objektmi? Kláštor v Bardejove bol prestavaný na sýpku a napokon ho prevzali františkáni, kláštor vo Veľkom Šariši bol zrejme rozobratý a z jeho materiálu postavený Rákociovský kaštieľ, kláštor v Hrabkove chvíľku slúžil ako pevnosť, no napokon bol rozobratý na stavebný materiál a kláštor v Spišskom Podhradí zmizol bez stopy. Bratia sa postupne sťahovali do posledných funkčných kláštorov v Uhorsku, až sa napokon poslední zrejme presídlili do Brna, kde sa nachádza aj časť písomnej pozostalosti z kláštora vo Veľkom Šariši. Pamiatka na augustiniánov sa však nestratila. Rehoľa zanechala hlbokú stopu v náboženskom, kultúrnom aj spoločenskom živote a v roku 1995, po viac ako štyristo päťdesiatych rokoch prišli bratia späť na Slovensko.

■ MIROSLAV HUŤKA

Dar modlitby

Modlitba
je nákazlivá.

Volám sa sestra Dorota, som Milosrdná sestra Svätého kríža. Pred necelými dvoma rokmi som dostala možnosť zúčastniť sa polročného kurzu Program pre prípravu formátorov v Ríme, ktorý organizuje UISG (Medzinárodná únia generálnych predstavených). Chcela by som sa s vami podeliť s niekoľkými myšlienkami na tému modlitba, ktoré nám predniesol páter David Glenday MCCJ a ktoré súhrnne pomenoval ako „Slávme dar modlitby“.

Čo modlitba znamená pre mňa osobne? Odkiaľ modlitba prúdi, kde je jej prameň?

Čerpajme z troch veršov zo Svätého Písma:

1. Jn 4,23 – „Prichádza hodina, ba už je tu, keď sa praví ctiteľia budú klaňať Otcovi v Duchu a pravde. Lebo sám Otec hľadá takých ctiteľov.“
Môžeme mať skúsenosť s pocitom, že Boh je vzdialený, alebo

že si potrebujeme získať jeho pozornosť. Ako vyzerá môj obraz Boha? Moja modlitba totiž odráža obraz, aký mám o Bohu. V tomto verši sa jasne ukazuje Božia iniciatíva. Sám Otec je „smädny“, túži po našej modlit-

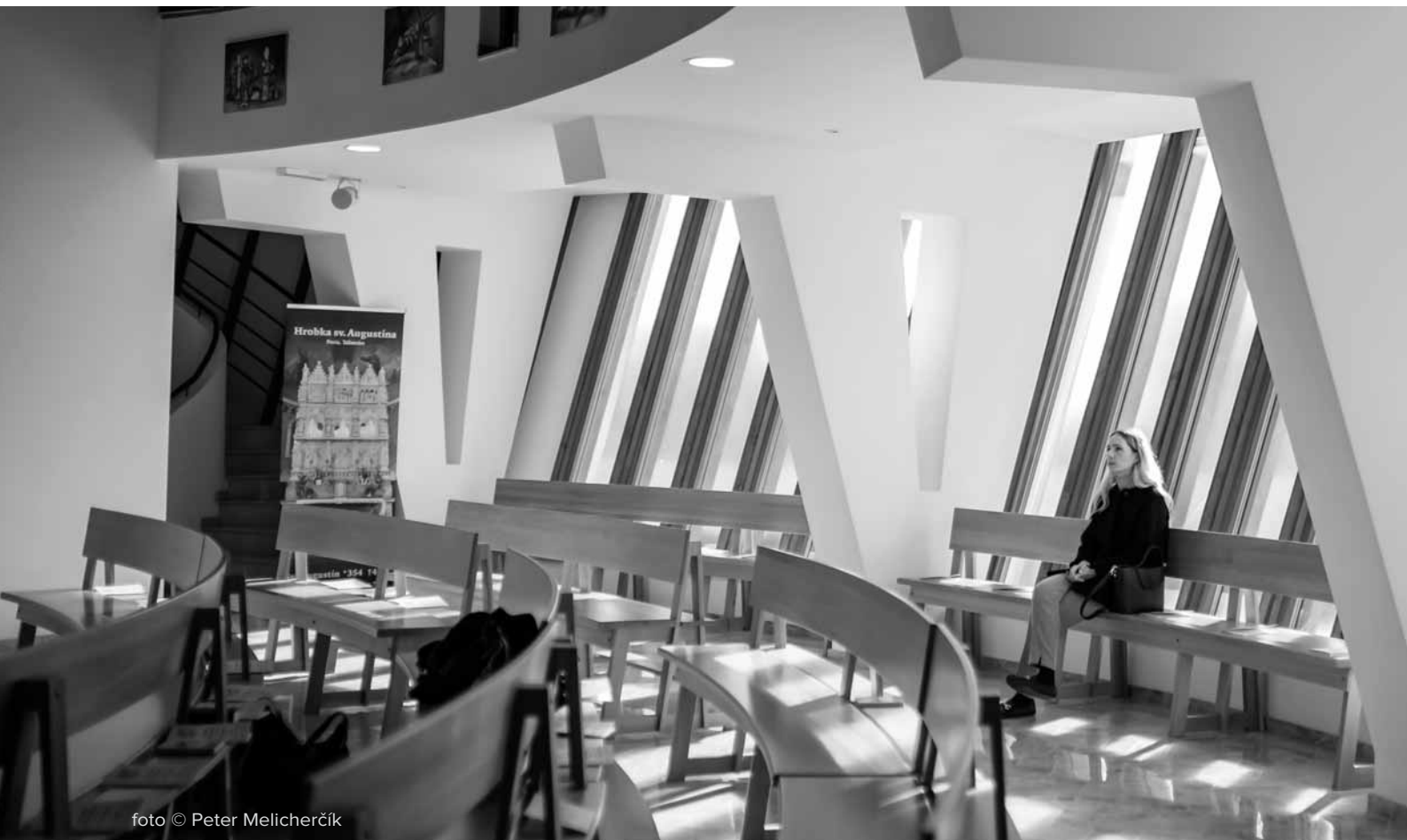

foto © Peter Melicherčík

be a je šťastný, keď sa modlíme, má rád našu spoločnosť. Aký je náš Otec? Vášnivo nás miluje a túži nám byť blízko.

2. Hebr 7,25 – „Môže naveky spasiť tých, ktorí skrze neho prichádzajú k Bohu, lebo žije stále, aby sa za nich prihovára.“

Ježiš sám sa modlí za nás, a zvlášť, keď prežívame ťažkosti, pokušenia, slabosť, bolesť, obmedzenia, krehkosť... Tak, ako matka žije pre svoje deti, Ježiš, podľa Listu Hebrejom, žije, aby sa za nás prihovára.

3. Rim 8,26 – „Duch prichádza na pomoc našej slabosti, lebo nevieme ani to, za čo sa máme modliť, ako treba; a sám Duch sa prihovára za nás nevysloviteľnými vzdychmi.“

Aj tento verš je plný nádeje, lebo hovorí o tom, že práve slabosť priťahuje Ducha...

Teda, celá Najsvätejšia Trojica je prítomná, keď sa modlíme. Namiesto uhla pohľadu – „Ešte toto sa mám dnes pomodliť. Máme povinnosť pomodliť sa to a to...“ môžeme žasnúť, že modlitba je „povinnosťou“ lásky, že Boh na nás čaká, zaujíma sa o nás, že nám chce povedať jedno: MILUJEM ŤA! a využíva milión spôsobov, ako to vyjadriť. Modliť sa je požehnanie, milosť, radosť! A ak sa naozaj modlíme, stretneme s Bohom, odrazí sa to aj na našich vzťahoch k druhým.

Kde a ako nám Boh dáva dar modlitby?

Lk 11,1 – „Raz sa na ktoromsi mieste modlil. Keď skončil,

povedal mu jeden z jeho učeníkov: „Pane, nauč nás modliť sa, ako Ján naučil svojich učeníkov.““

Ježiš nebol v synagóge, ani v chráme, ale na ceste s učeníkmi počas jeho misie. Niekedy povieme: „mám tak veľa povinností, nestíham sa modliť“ alebo len rovno ukrojíme alebo úplne vynecháme modlitbu, „lebo je toho teraz veľa“. Je tu pozvanie: modliť sa nie napriek toľkým povinnostiam a môjmu poslaniu, ale vďaka poslaniu, skúsenostiam – a apoštolát prijíť ako školu modlitby. Čo mi, Bože, hovoríš cez toto stretnutie, skúsenosť? Ako ma teraz vedieš, v čom ma pozývaš rásť? Iný rozmer spojenia modlitby a apoštolátu je, že nám pomáha vo všednosti vnímať nevšednosť. Kto sa modlí, začne byť

Dokonca aj roztržitosť, s ktorou bojujeme a ktorú odháňame, môžeme vziať do modlitby, urobiť ju modlitbou.

bdelý a pozorný na Boží hlas, vnuknutie, dotyky, Božiu prítomnosť aj vo všedných veciach.

Ježiš učí učeníkov modlitbu tým, že sám sa modlí. Modlitba je nákazlivá. Určite si sami vieme spomenúť na ľudí, a za nich budme vďační, ktorí boli pre nás príkladom modlitby, mohli sme ich vidieť, ako sa modlia, cez ich príklad sme aj my mohli zatúžiť po modlitbe. Boh nenúti, ale vábi, sám nám vkladá do srdca túžbu po vzťahu s ním.

Kedy a ako môžeme rásť v modlitbe?

Z jeho (Božej) plnosti dostávame milosť za milosťou (porov. Jn 1,16). Aj keď to na prvý pohľad bude vyzeráť paradoxne, Božie pozvanie k prehĺbeniu modlitby môže mať podobu vyprahnutosti, suchoty, radšej by sme robili všetko iné, len nie sa modliť. Možno práve v tomto vnútornom rozporení nám Boh ponúka novú skúsenosť modlitby, pozvanie

foto © Jozef Čirák, OFM

k väčšej dôvernosti, úprimnosti alebo aj k prežívaniu väčšej solidarity s tými, ktorí žijú v tme, strachu, hneve, bez Boha. Dokonca aj roztržitosť, s ktorou bojujeme a ktorú odháňame, môžeme vziať do modlitby, urobiť ju modlitbou – „Pane, vidíš, trápi ma tento problém v komunite, v apoštoláte, v rodine...“ Možno Pán chce práve tu začať hlboký rozhovor s nami, túži, aby sme mu otvorili srdce a všetko vyrozprávali, pretože Boh sa o to zaujíma. Inokedy môžeme mať skúsenosť, že Pán nás k niečomu pozýva, vedie, cíti-

me, že by sme mali urobiť niečo konkrétne, ale neodpovedáme, odporujeme, odkladáme niekedy aj týždne, roky. Alebo vnímate, že sa niečo opakuje – napríklad opakovane ma oslovuje určitá pasáž z Božieho slova. Pýtajte sa: Čo mi tým chceš, Pane, povedať? Čo sa opakuje? Akým spôsobom sa prihováraš mne osobne?

Máme nielen úlohu modliť sa, ale príležitosť a privilégium modliť sa. Teš sa z prítomnosti Trojice v Tvojom srdci a dovoľ, nech sa Trojica teší z Teba!

■ DOROTA NEHAJOVÁ, SCSC

(Keď Pán) prechádzal po končinách svojej zeme, zastavoval sa, aby kontemploval krásu, ktorú zasial jeho Otec, a pozýval učeníkov, aby vo veciach postrehli Božie poslanstvo. (LS 97)

Moja a tvoja ekologická konverzia

Každý z nás sa už stretol so správami o kritickom stave našej planéty, ktorého príčinou je činnosť človeka. Podobne sme oboznámení aj s výzvami napraviť tento stav. Kresťania aj rehoľníci sa môžu pýtať, nakoľko je táto téma skutočne dôležitá. Je naozaj súčasťou nášho poslania? A ak áno, ako konkrétne by sme na ňu mali odpovedať?

Na začiatku článku sa pozrieme na vyjadrenia predstavených Cirkvi k starostlivosti o náš spo-

ločný domov. Ďalej sa pozrieme na niektoré praktické kroky k zlepšeniu súčasného stavu. Napokon sa podelím o vlastnú

skúsenosť a svoj pohľad na vec. Tento článok píšem vďaka všetkým ľuďom, aj z radov rehoľníkov, ktorí mi rôznym spôsobom

boli a sú príkladom pri zmene zmýšľania nad vzťahom k Stvoriteľovi a stvorenstvu; pri prechode z bezohľadného konzumenta na múdreho a verného správcu.

Čo na to učenie Cirkvi?

Pre čitateľov, ktorí nie sú oboznámení s postojom autentických učiteľov katolíckej viery, teda pápežov a biskupov k ekologickej otázke, uvádzam niekoľko vyjadrení. Nasledujúci súhrn je iba malým okienkom do učenia Cirkvi. Veľmi vás povzbudzujem siahnuť po zdrojoch.

- **sv. Ján Pavol II.**, pápež, ktorý ekológov zveril nebeskému patrónovi sv. Františkovi z Assisi, svojim bratom a sestram v Katolíckej cirkvi pripomína „dôležitú povinnosť, ktorou je starostlivosť o celé stvorenstvo. Zasadzovanie sa veriaceho za zdravé životné prostredie pramení priamo z jeho viery v Boha Stvoriteľa, z poznania dôsledkov dedičného hriechu a osobných hriechov a z istoty, že ho Kristus vykúpil. Úcta k životu a k dôstojnosti ľudskej osoby zahrňuje aj úctu a starostlivosť o stvorenstvo, ktoré je spolu s človekom povolané oslavovať Boha“¹; Ján Pavol II. nás ako prvý explicitne vyzval k „ekologickej konverzii“^{2,3}
- **Benedikt XVI.**, pápež, ktorý zaviedol vo Vatikáne solárne panely s cieľom urobiť z neho uhlíkovo neutrálny štát, píše: „Spôsob, akým človek zaobchádza so životným prostredím, ovplyvňuje,

Porovnanie lesnej monokultúry a prirodzeného lesa.
ZDROJ: Archív Ondreja Kameniaru

akým spôsobom zaobchádza so sebou samým a naopak... Nevyhnutná je účinná zmena mentality, ktorá nás privedie k osvojeniu si nových životných štýlov.“⁴

- **František**, pápež, ktorého nasadenie podnietilo vznik celosvetového Laudato si' hnutia, ktoré koordinuje viac než 900 katolíckych ekologických organizácií. V encyklike Laudato si' (ďalej len LS) po súhrne prebiehajúcich ekolo-

Úcta k životu a k dôstojnosti ľudskej osoby zahrňuje aj úctu a starostlivosť o stvorenstvo, ktoré je spolu s človekom povolané oslavovať Boha.

SV. JÁN PAVOL II.

„Ekologická konverzia ... vedie k tomu, že umožníme, aby sa vo vzťahoch so svetom, ktorý nás obklopuje, prejavili všetky dôsledky nášho stretnutia s Ježišom. Povolanie strážiť Božie dielo je podstatnou súčasťou cnostného života a nie niečím voliteľným alebo druhotným aspektom kresťanského života.“

LS 217

gických kríz predstavuje teologický aspekt stvorenstva a jeho narušenia v dôsledku hriechu. Následne ponúka ekologickú spiritualitu a praktické kroky pre ochranu spoločného domova.

- **Lev XIV.**, pápež, ktorý v septembri slávil prvú sv. omšu s formulárom za ochranu stvorenstva, vyzýval modliť sa aj za tých, „ktorí ešte stále neuznávajú naliehavosť starostlivosti o spoločný domov“⁵. Upozorňuje, že „ničenie prírody nepostihuje všetkých rovnako: pošliapavanie spravodlivosti a mieru znamená, že najtvrdšie sú postihnutí tí najchudobnejší, marginalizovaní a vylúčení.“⁶

- **naši otcovia biskupi**, ktorí sa podujali chrániť našu Zem napr. aj podporou zálohového systému⁷, nás v pastierskom liste z r. 2001 upozornili na morálny problém v environmentálnej oblasti: „Každý ľudský čin, ktorým ohrozujeme svoje životné prostredie, ohrozuje samotného človeka, jeho zdravie a život a prestupujeme tým piate Božie prikázanie – nezabiješ. A to je matéria na spoveď, teda dôvod na pokánie. V nasledujúcom treťom tisícročí si musíme dobre uvedomiť, že si musíme spytovať svedomie a spovedať sa aj z vlastných ekologických hriechov.“⁸

Jednou z tém, ktorú sme v týchto úryvkoch mohli nepriamo zachytiť je aj integrálna ekológia – teda ekológia, ktorá si zodpovedne uvedomuje úzke prepojenie medzi harmonickým životom v duši jedinca, v ľudskej spoločnosti i v celom stvorenom svete. Pre obmedzený priestor neuvádzam konkrétne biblické state, ktoré sú oporou pre teológiu Stvoriteľa a stvorenia. Môžete si ich nájsť aj pri skúmaní spomínaných dokumentov.

A ako teda v praxi?

Pápež František v encyklike LS upriamuje pohľad na „veľké bohatstvo kresťanskej spirituality“, na „mystiku, ktorá nás oživuje (LS 216)“, poháňa vpred, dáva zmysel a silu našej činnosti.⁹ Zároveň nás upozorňuje, že aj modliaci sa kresťan sa môže vyhýbať ekologickej konverzii, či už popieraním dôležitosti starostlivosti o životné prostredie alebo pasivitou, nevôľou meniť svoje návyky.

Pri opise ekologickej konverzie pápež hovorí o postojoch srdca: vďačnosť, pocit nezasluženosti, vedomie spoločenstva so všetkými bytosťami, schopnosť žasnúť, hlboké prežívanie života... Medzi konkrétnymi skutkami menuje napr. modlitbu pred a po jedle, malé gestá (na spôsob sv. Terézie z Lisieux), vziať si do opatery kúsok verejného priestoru, o ktorý sa budem starať, chrániť sa pred mediálnym znečistením (LS 47), svätiť nedeľu – deň Vzkriesenia a ozdravenia vzťahov (LS 237), ako Ježiš venovať pozornosť kráse, ktorá je vo svete (LS 97), uprednostňovať verejnú dopravu (LS 153), prijímať vlastné telo a rešpektovať jeho prirodzenosť (LS 155), učiť deti správne- mu postojú k životnému prostrediu (LS 213), šetriť kúrením, menej používať plasty a papier, znížiť spotrebu vody, triedenie odpadkov, varenie rozumného množstva potravy, starostlivé zaobchádzanie so živými tvormi, vypínanie zbytočného svetla, opätovné využitie nejakej veci (LS 211).

Environmentálna subkomisia KBS navrhuje nasledovné: „V každodennom živote presadzujeme dobrovoľnú skromnosť, uprednostňujeme nízko-emisnú dopravu, obnoviteľné zdroje energií, predchádzame vzniku odpadov, konzumujeme predovšetkým lokálne a sezónne potraviny, chránime vodné zdroje a prírodné ekosystémy.“¹⁰

Moja vlastná skúsenosť

Aby som bol konkrétny, podelím sa aj so svojou cestou. Som kapucín, rozhodol som sa na-

**Spôsob, akým človek
zaobchádza so
životným prostredím,
ovplyvňuje, akým
spôsobom zaobchádza
so sebou samým.**

BENEDIKT XVI.

sledovať Pána Ježiša na spôsob sv. Františka z Assisi. Pri mojom rozlišovaní, do ktorej rehole ma Boh volá, som našiel zaujímavý diel do skladačky. Zistil som, že sv. František je patrónom sociálnych pracovníkov a ekologov. To boli dve VŠ, medzi ktorými som sa ako maturant rozhodoval. So vstupom do kláštora som vedel, že službu chudobným tu nájdem. Avšak ako sa pričínim k ekológii, to som nevedel.

Svoj prvý rok po noviciáte som s bratmi spolupracoval na scénkach pre deti inšpirovaných encyklikou *Laudato si'*. Detská sv. omša s tematickou homíliou, scénkou, piesňou a modlitbou nadväzovala na posledný detský tábor venovaný téme vzťahu so stvorenstvom. Tento apoštolát vo mne upevňoval staré túžby po väčšej harmónii so všetkými bratmi a sestrami, prírodu nevyvímajúc. V tom čase som túto encykliku ešte nečítal, ale vnútorne motivovaný a oslovený životom

chudobného Františka som sa snažil o zmenu životného štýlu. Variť na spôsob „čo špajza dá“, dať nový život veciam na vyhodenie, cestovať šetrnejšie a pod. Popri tom mi prišlo dôležité objasňovať, ako tá príroda vlastne funguje, čítať si o tom a sledovať to naživo, či už v kláštornej záhrade, v mestskom alebo národnom parku.

Potom prišiel september 2021. Dostal som pozvanie spolu s ďalšími bratmi prísť sa postaviť za ochranu slovenskej prírody pred neúmernou ťažbou. O čo išlo? O presadenie toho, aby naše národné parky boli tým, čím majú byť – miestom, kde príroda môže žiť svojím životom, kde ekosystém silnie, zachováva sa v ňom prirodzená biodiverzita, odolnosť voči prirodzeným škodcom, vodozadržná schopnosť, schopnosť zadržiavať oxid uhličitý, krása prirodzeného lesa...

Vo všetkých našich susedných krajinách sú to samotné

národné parky, ktoré spravujú štátne pozemky ležiace na ich území. Avšak na Slovensku ich spravovali lesohospodárske podniky. Namiesto bezzásahových 75% (odporúčaných svetovým štandardom) bolo v priemere bezzásahových len 20%. Profit z vývozu dreva bol uprednostňovaný pred spomínanými funkciami národného parku a správy národných parkov nemali kompetenciu zakázať ťažbu alebo výstavbu na svojom území, keďže ich stanoviská mali iba odporúčací charakter. To všetko v čase, kedy vedecký konsenzus upozorňuje na nebezpečné klimatické zmeny.

Reforma národných parkov usilovala o zabezpečenie právnej subjektivity národných parkov a prevod ich štátnych pozemkov pod Ministerstvo životného prostredia. Presadiť túto reformu nebolo jednoduché. Podporu jej prišli vyjadriť aj účastníci protestu *Oslobodíme národné parky*. Medzi tý-

Zasvätení podporujúci ochranu národných parkov.

ZDROJ: Archív Ondreja Kameniaru

„Každý ľudský čin, ktorým ohrozujeme svoje životné prostredie, ohrozuje samotného človeka, jeho zdravie a život a prestupujeme tým piate Božie prikázanie – nezabiješ.“

BISKUPI SLOVENSKA

mito účastníkmi sa ukázalo aj 30 rehoľníkov z rôznych rehoľí, ktorí prišli vydať svedectvo o kresťanskom vzťahu k stvorenstvu. Svedectvo o rešpekte k Stvoriteľovmu dielu a o láske k ľuďom, ktorý sú na tomto diele, prírode, bytostne závislí, hoci si to častokrát neuvedomujú. Na toto zhromaždenie spomínam rád, bolo tam cítiť priateľskú atmosféru a od mikrofónu sa prednášali vecné a poučné vyhlásenia.

Že tu títo rehoľníci nemali čo robiť? Posúďte sami:

- „Cirkev má zodpovednosť za stvorenstvo a musí túto zodpovednosť uplatňovať aj verejne. Keď tak činí, musí brániť nielen zem, vodu a vzduch ako dary stvorenstva, ktoré patria všetkým. Má chrániť predovšetkým človeka pred vlastným sebazničením.“¹¹

- „... spolu s dôležitosťou malých každodenných gest nás sociálna láska núti myslieť na veľké stratégie, ktoré účinne zastavia zhoršovanie životného prostredia a povzbudia kultúru starostlivosti, ktorá prenikne celú spoločnosť.“ (LS 231)

- „Keďže právo sa niekedy pre korupciu ukazuje ako nedostatočné, sú potrebné politické rozhodnutia vyvolané tlakom obyvateľov. Spoločnosť pomocou mimovládnych a sprostredkujúcich organizácií musí donútiť vlády, aby vyvinuli prísnejšie normy, postupy a kontroly. Ak občania nekontrolujú národnú, regionálnu a obecnú politickú moc, nie je možné čeliť ani poškodzovaniu životného prostredia.“ (LS 179)

Tam, kde sa vážne ohrozuje príroda (a tým pádom aj človek ako súčasť prírody), tam sa má ozvať aj Cirkev. Konkrétnym povzbudením podporiť túto reformu boli zo strany predstaviteľov slovenskej Cirkvi hlasy otcov biskupov Milana Lacha a Cyrila Vasiľa.

Mnohí máme skúsenosť z pochodov za život. Tá by nás mohla inšpirovať. Ako nás radosť z novonarodeného dieťaťa vedie k obrane práv nenarodených detí v celej spoločnosti, tak nás môže aj naša osobná, ekologická konverzia viesť k malým gestám lásky aj k angažovanosti pre dobro celej krajiny či celej ľudskej rodiny.

Samozrejme, takýto spôsob angažovanosti nie je jediným prejavom ekologickej konverzie. Každý môže prispieť svojim vlastným spôsobom. Ako píše pápež František, vďaka našim osobitným schopnostiam môže ekologická konverzia viesť k rozvoju našej kreativity a nadšenia, ktoré vložíme do služieb Bohu a svetu.

Rehoľníci, s ktorými sme sa spoločne vydali na cestu ekologickej konverzie slúžia v rôznych oblastiach: v škole, v nemocnici, v spovednici, na SAV-ke, v obchode, medzi chudobnými či na biskupskom úrade. Každý zo svojej pozície, tam kde je, otvoril náruč pre ešte širšie spoločenstvo, pre celý stvorený svet. Lebo tento svet, ktorý je Božím dielom, je zároveň aj ohrozeným domovom všetkých tých, ktorým každodenne slúžime.

V tomto článku som chcel poukázať na to, že starostlivosť o životné prostredie nie je iba ľubovoľnou témou niektorých

kresťanov, ale že je vážnou výzvou na našej ceste nasledovania Pána. Magistérium, reagujúc na aktuálnu dobu, nám ponúka náuku, o ktorú sa môžeme oprieť. Prajem sebe aj vám, sestry a bratia, aby sme sa ponorili do rozjímania spomínaných dokumentov a nechali sa viesť Duchom Svätým k životnému štýlu a čínom, ktoré budú tešiť nášho Otca Stvoriteľa.

■ SAMUEL JOZEF PANČUŠKA

Tam, kde sa vážne ohrozuje príroda, tam sa má ozvať aj Cirkev.

POZNÁMKY

- JÁN PAVOL II. 1990. Posolstvo k Svetovému dňu pokoja 1. januára 1990: *Pokoj s Bohom Stvoriteľom, pokoj s celým stvorenstvom*. [online]. 1990. In: https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/messages/peace/documents/hf_jp-ii_mes_19891208_xxiii-world-day-for-peace.html (cit. 28.11.2025), č. 16.
- JÁN PAVOL II. 2001. Generálna audiencia 17.1.2001: Boh ustanovil človeka za správcu celého stvorenia. [online]. 2001. In: https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/audiences/2001/documents/hf_jp-ii_aud_20010117.html (cit. 28.11.2025), č. 4.
- Ján Pavol II. venoval tejto téme pozornosť aj v 15. odseku svojej prvej encykliky *Redemptor Hominis*. 10. kapitola Kompendia sociálnej náuky Cirkvi *O ochrane prostredia* je pretkaná odkazmi na tohto pápeža.
- BENEDIKT XVI., *Caritas in veritate*, č. 51.
- Homília Svätého Otca Leva XIV: *Kristus obnovuje stvorenstvo a vlieva nám nádej*. [online]. 2025. In: <https://www.vaticannews.va/sk/papez/news/2025-07/homilia-papeza-kristus-obnovuje-stvorenstvo-a-vlieva-nam-nadej.html> (cit. 28.11.2025)
- Posolstvo Svätého Otca Leva XIV. na Svetový deň modlitieb za ochranu stvorenstva. [online]. 2025. In: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/posolstvo-na-svetovy-den-modlitieb-za-ochranu-stvorenstva-2025> (cit. 28.11.2025)
- <https://www.tkkbs.sk/view.php?cisloclanku=20250620003>
- KONFERENCIA BISKUPOV SLOVENSKA. 2001. Pastiersky list biskupov Slovenska k otázkam viery a ekológie. [online]. 2001. In: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/pastierske-listy-konferencie-biskupov-slovenska/c/pl-k-otazkam-viery-a-ekologie> (cit. 28.11.2025).
- Nemalú pozornosť tu pápež venuje aj kontemplácii, ktorá sa v talianskom origináli encykliky spomína 27x.
- ENVIRONMENTÁLNA SUBKOMISA KBS. 2019. Vyhlásenie Environmentálnej subkomisie KBS ku klimatickým zmenám: *Spoločne za stvorenstvo*. [online]. 2019. In: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-komisii-a-rad-kbs/c/vyhlasenie-environmentalnej-subkomisie-kbs-ku-klimatickym-zmenam> (cit. 28.11.2025)
- Benedikt XVI., *Caritas in veritate*, č. 51.

Projekt KRÁLOVSKY!

Na Slovensko v novembri priputoval kráľ – drevorezba diakona a rezbára z Nemecka Ralfa Knoblaucha. Socha dreveného kráľa nesie posolstvo ľudskej dôstojnosti, ktorej nositeľom je každý človek. Cesta kráľa sa začala svätou omšou 24. 11. 2025 v Ostrave v kaplnke televízie Noe. Drevorezba je 40 – 50 cm vysoká, má bielu košeľu, zlatú korunku a odkazuje na náš krst,

ktorým sme dostali nezmazateľnú pečať Božieho synovstva. Drevorezba sa dá umiestniť na vhodné miesto, kde sa pohybujú ľudia (kostol, škola, škôlka, nemocnica, hospic, supermarket, letisko, knižnica...), dá sa priniesť do rôznych skupín – podľa možnosti každého, kto by si kráľa na nejaký čas „adoptoval“ a skúsil mu vymyslieť program (usporiadať výstavu, besedu, workshop, katechézu,

duchovnú akciu) s témou ľudskej dôstojnosti.

Ambasádorom kráľa pre Slovensko je Základná škola s Materskou školou sv. Kríža v Kežmarku. Škola sa stala partnerom medzinárodného projektu www.kralovsky.eu, ktorého iniciátorom je redakcia náboženského časopisu *Dúha* v Českej republike, konkrétne Eva Muroňová a P. Tomáš Cyril Havel. Projekt „Kráľovsky“ nesie myšlienku dôstojnosti človeka, o ktorej sa dá uvažovať v rôznych súvislostiach, nanovo ju objavovať, sprítomňovať a nenásilne vnášať do našej spoločnosti.

Pre Základnú školu s Materskou školou sv. Kríža v Kežmarku je to celoročný projekt. Cez príbeh kráľa sa deťom a mládeži ponúka pohľad na dôstojnosť, úctu, rešpekt a krásu, ktoré by mali mať miesto v každej spoločnosti. Spoločne chceme premieňať verejný priestor na miesto, kde každý vie o svojej kráľovskej korune a dokáže ju vidieť u každého človeka.

Kráľ Ralfa Knoblaucha s posolstvom jedinečnosti, láskavosti, rovnosti, úcty a rešpektu môže zavítať aj k vám. Čaká na vaše pozvanie. Ktovie, možno je to aj pre vás výzva, ktorá vám prinesie nový pohľad na vás, vašu službu, vaše spoločenstvo či váš život. Navštívte www.kralovsky.eu a zoznámte sa s projektom alebo nám napíšte (valeria.visocka@skola-sv-kriza.sk) a navštívte nás v Kežmarku.

■ SERAFÍNA VIŠOCKÁ, SMVS

Vítazstvo Ducha

Chcem napísať niekoľko slov o nedávno vydanéj knihe „Mystičky 20. storočia. Osudy slovenských rehoľníčok v rokoch 1948 až 1989“.

Zrážka komunistickéj ideológie s Cirkvou v Československu bola najväčším zápasom o zachovanie viery v Boha a existencie Cirkvi v celých slovenských dejinách. Komunisti vstúpili do tejto konfrontácie už po skončení II. svetovej vojny, ale najbrutálnejšie po februári 1948, kedy použili všetko násilie proti Cirkvi, ktorá sa bránila len svojou statočnosťou, obetou a vernosťou Bohu. V príbehu slovenských rehoľníčok v rokoch 1948 až 1989 v Československu sa táto zrážka ukazuje najplastickejšie. Bola to sila komunistických aparátov a bez-

pečnostných zložiek štátu voči bezbranným ženám, rehoľníčkam, na druhej strane, po štyridsiatich rokoch prenasledovania, hoci utrápené, hľadeli tieto sestry pokojne na trosky politického systému, ktorý tu mal byť naveky.

Jediným východiskom a zbraňou sestier proti režimu v Československu bola ich viera v Boha, vernosť svojej rehoľi, modlitba a sila komunity, v ktorej prežívali roky prenasledovania. Rehoľné sestry si odmietli vyzliecť svoje rehoľné rúcha. Na cirkevné sviatky, ktoré komunisti zrušili, odmietli ísť pracovať, aj za cenu,

František Mikloško
sr. Iva Kúšiková, SSpS
Mystičky 20. storočia.
Osudy slovenských rehoľníčok
v rokoch 1948 až 1989.
(POSTOJ MEDIA s.r.o., 2025.)

Voderady, práca na poli od jari do jesene, za každého počasia.

V bavlnárskych závodoch vo Varnsdorfe sa pracovalo na zmeny.

Nejdek v Karlovarsku, továreň na spracovanie vlny

Jediným východiskom a zbraňou sestier proti režimu v Československu bola ich viera v Boha, vernosť svojej reholi, modlitba a sila komunity, v ktorej prežívali roky prenasledovania.

že mnohé za to putovali do väzenia. V ťažkých päťdesiatych rokoch väčšinou odmietali ísť voliť. V 70. rokoch odmietli v Čechách podpísať tzv. Antichartu, proti signatárom Charty 77. Zároveň si však v nevyhovujúcich podmienkach bavlnárskych závodov v českom pohraničí či pri ťažkej práci na poliach poctivo plnili svoje pracovné povinnosti, tak isto v sociálnych zariadeniach pre mentálne postihnuté deti i dospelých, alebo v charitných domovoch.

Ešte silnejšie v knihe zaznieva duchovná veľkosť sestier, s akou prežívali tieto roky. Jedna sestra spomína, že keď ju prišli zatknúť, už predtým počula, že niekde zatvorili kňazov, inde zase rehoľné sestry, tak si v tej chvíli povedala: „teraz som prišla na rad ja“ a nekládla si otázku, „prečo a začo zatvárajú práve ju“. Iná zase pri pohľade na tieto roky povedala, že keď bola

ešte v noviciáte, magistra im hovorila, že majú prijať každú obeť, lebo možno niekde v Afrike, Amerike, alebo Indii čaká duša na jej obeť, aby bola zachránená. Takto vo výpovediach týchto sestier nachádzame celý odkaz Evanjelia i teológiu spásy.

Kniha „Mystičky 20. storočia“, ktorú vydal POSTOJ MEDIA s.r.o. v roku 2025, ideovo nadväzuje na úspešný a ocenený film režisérky sr. Ivy Kúšikovej, SSpS, „Súd' ma a skúšaj“ z roku 2013, ktorý popisuje likvidáciu ženských reholí v auguste 1950 a následné osudy rehoľníčok v Československu počas komunizmu. Naša kniha opisuje osudy všetkých ženských reholí, ktoré v roku 1950 účinkovali na Slovensku od konca II. svetovej vojny až do pádu komunizmu, začleňuje ich do časovej následnosti zásahov režimu voči nim a dopĺňa tieto udalosti osobnými svedectvami sestier, ktoré sú vybrané z videonahrávok, ktoré s aktérkami týchto udalostí natočili v rokoch 2008 až 2009 misijné sestry Ivica Kúšiková a Mária Greškovičová.

Kniha takto podáva ucelený pohľad na osudy slovenských rehoľníčok v rokoch komunizmu, čo najmä pre budúce generácie bude významným svedectvom o tejto dobe. Je to kniha o fascinujúcom víťazstve Duha v zápase so Zlom.

■ FRANTIŠEK MIKLOŠKO

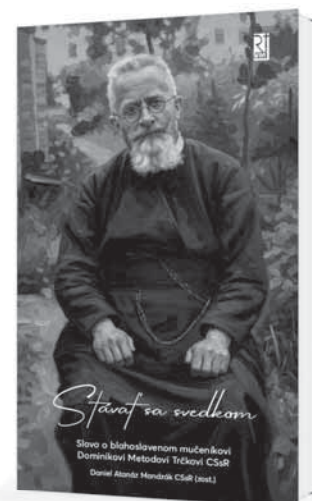
Stávať sa svedkom

Predložená publikácia *Stávať sa svedkom. Slovo o blahoslavenom Dominikovi Metodovi Trčkovi*, CSsR ponúka čitateľom dvadsaťštyri textov, ktorých autormi sú práve redemptoristi. Tieto texty boli použité aj v časopise *Misionár* v rubrike *Slovo o blahoslavenom Metodovi*. Zostavovateľsky sa pod dané dielo podpísal otec Daniel Atanáz Mandzák, CSsR, ktorý je známy svojou bohatou publikačnou činnosťou, v ktorej sa vo veľkej miere venuje pôsobeniu gréckokatolíckych redemptoristov.

Každé jedno spracovanie daného textu, ktorý má odlišného autora je podopreté zvyčajne nejakou evanjeliovou staťou, prípadne príbehom, ktorý je popretkávaný práve so životom a pôsobením bl. mučeníka Dominika Metoda Trčku, CSsR. Takto dané spracovania môžu byť prostriedkom pre prehĺbenie náboženského života, nakoľko sa viažu aj k istým momentom slávenia liturgického roka, napr. obdobiu sviatkov a podobne. Aj keď ide o dvadsaťštyri textov, skôr by sme dané texty mohli vnímať ako rozjímania do života. Nakoľko dané texty nenadväzujú chronologicky na seba, ide skôr o spracovanie redemptoristov, ktorí boli pravdepodobne oslovení, aby každý mesiac napísali nejaké rozjímanie, či vstup k životu blahoslaveného. Je vhodné, že sa redemptoristi na čele so zostavovateľom tejto publikácie snažia opä-

tovne priblížiť čitateľom život a pôsobenie blahoslaveného mučeníka, nakoľko text predstavuje jeho život v kontexte dnešnej spoločnosti a situácií, v ktorých sa človek často nachádza. Ďalšou skutočnosťou je to, že publikácia je doplnená aj jeho krátkym životopisom, takže čitateľov privádza k spoznaniu jeho osobnosti a atribútov, ktoré mal a využíval aj v činnosti rehoľnej komunity. Okrem toho zostavovateľ preniesol do tejto publikácie aj istý spôsob umeleckej prezentácie, ktorej odzrkadlením je dvadsaťštyri vyobrazení mučeníka Trčku, ktoré svedčia o úcte a kulte medzi gréckokatolíckymi a rímskokatolíckymi veriacimi. V závere tejto publikácie sa nachádza aj zoznam príloh, ktoré čitateľom môžu predstaviť miesta, kde sa nachádzajú dané vyobrazenia blahoslaveného redemptoristu a autorov, ktorí ich stvárnil.

Nakoľko publikácia nie je počtom strán objemná, môže poskytnúť čitateľom letný pohľad do života tohto mučeníka. To ich môže priviesť k túžbe dozvedieť sa o ňom viac, keďže patril k pilierom Gréckokatolíckej cirkvi a Cirkvi všeobecne, a ktorý sa nevzdal svojej viery ani za cenu množstva perzekúcií. Daná publikácia sa môže stať vhodným darčekom a príležitosťou spojiť sa so životom bl. Metoda, ktorý je hodný nasledovania a úcty. Na základe trestu za

MANDZÁK, A. D. (zost.)

Stávať sa svedkom

Slovo o blahoslavenom Dominikovi Metodovi Trčkovi, CSsR
(Misionár, 2025.)

spievanie vianočnej koledy sa dostal do „korekcie“, kde v dôsledku ťažkých podmienok ochorel na obojstranný zápal pľúc a podľahol a podľahol následkom tejto choroby.

Táto publikácia vzniká v roku príprav, kedy si gréckokatolícki redemptoristi na Slovensku pripomenú niekoľko výročí vzťahujúcich sa práve k bl. Dominikovi Metodovi Trčkovi: 140. výročie jeho narodenia a 25. výročie jeho blahorečenia.

Ako by vyzeral môj život, keby som sa nebála odmietnutia?

Asi takto nejak, ako to mám dnes.

Nebolo to vždy tak. Odmietnutie ma vedelo pohltiť, už len náznak ma dokázal dať dolu. Pri jednom nečakanom a dosť nepríjemnom som si povedala: „Stačí! Ideme s tým niečo urobiť, Bože,“ a objednala som si knihu *Rejection Proof*, aby som sa stala odolnejšou. Boh ma viedol a pomáhal počas tejto sebat terapie aj cez Jia Jiang, ktorý počas 100-dňového pokusu vedome vyhľadával odmietnutie a naučil sa najdôležitejšiu lekciu: odmietnutie nie je niečo, čoho sa treba báť.

Odmietnutie som si často prekladala ako niečo, čo hovorí o mne. A pozitívne to nebolo, takže bolo jednoduchšie znížiť nároky, vystačiť si s odrobinkami a udusiť aj nápady, ktoré boli z Ducha Svätého – len aby som sa nemusela na niečo vypytovať a podstúpiť potom celú škálu negatívnych podnetov. Samozrejme, raz za čas som sa odvážila a raz za čas som sa nenechala odradiť, no viac bolo toho druhého. Presvedčania Ducha, že to nie je On, len aby som potom nepočula „nie“ v akýchkoľvek formách. Radšej som to stopla ja ako by ma mali stopnúť iní.

Kvalitné svedectvo potrebuje tri časti. Stav pred, po a podnet, ktorý spustil proces a priniesol zmenu. Stav pred už viete, podnet tiež, dokonca som v prvej vete prezradila aj stav po. Čo také však v knihe bolo, že sú veci dnes inak? Tak napríklad:

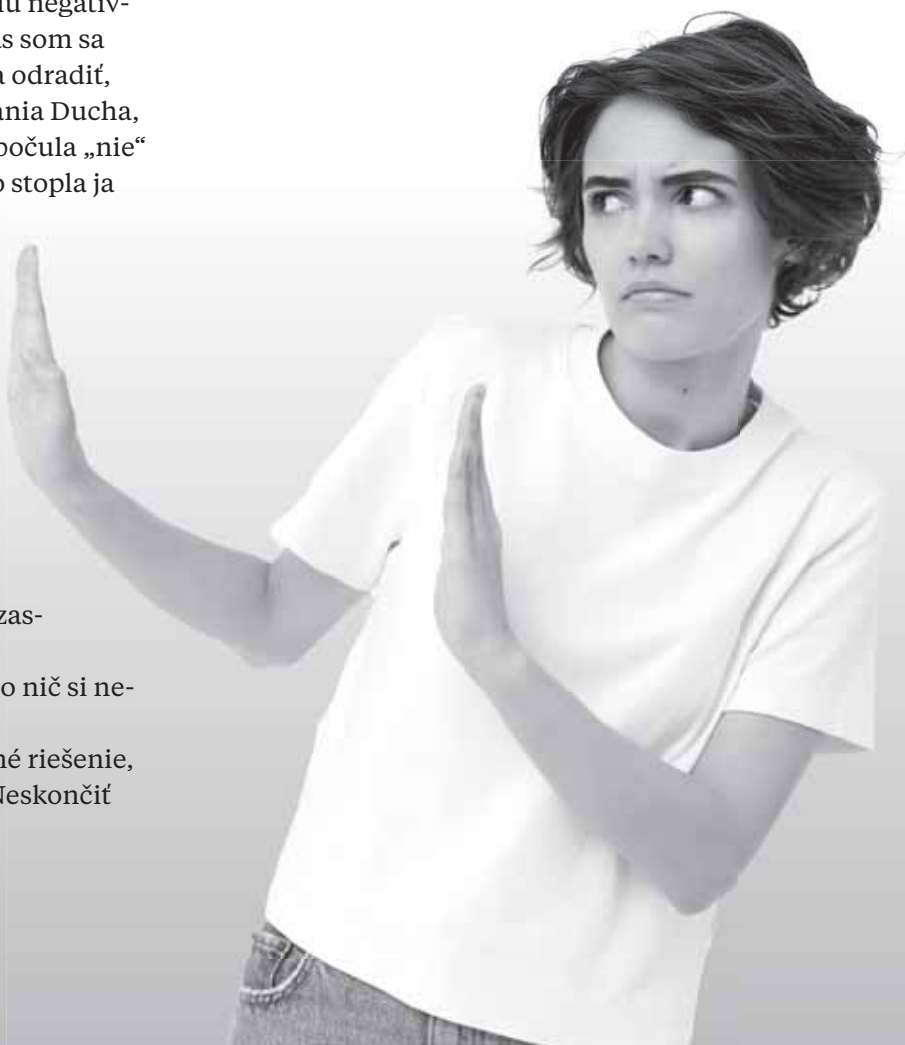
- že odmietnutie viac hovorí o odmietajúcom ako o odmietnutom.
- že veľmi pomáha vedieť sa na seba zasmiať a nebrať sa až tak vážne.
- že aj keď nedostaneš, o čo si žiadal, o nič si neprišiel.
- že je dobré ponúknuť alternatívu: iné riešenie, inému publiku, zvoliť iný prístup. Neskončiť pri nie.

- že odmietnutá je tvoja požiadavka, nie ty ako osoba. Dá sa naučiť odlíšiť to a nespájať tieto dva pojmy.
- že niekedy je odmietnutie len vyjadrením toho, že si prebehol dobu.

Nie vždy ide iba o áno/nie, niekedy je to o vytrvalosti a o tom, že sa ukáže, na čom ti ozaj záleží. Je to ako lakmusový papierik: ak nevieš, ako veľmi po niečom túžiš a akú to má pre teba hodnotu, odmietnutie ti to jasne ukáže. Ak je tvoj sen väčší ako odmietnutie, ktoré si dostal, nevzdávaj sa ho.

Keď sa neopýtaš, to ty sám seba už vopred odmietaš. Buď pravdivý a úprimný a zakúsiš, akí sú ľudia milí a ochotní pomôcť.

■ FRANTIŠKA ČAČKOVÁ, OSF

Aké brány to máme my zasvätení prekročiť?

**Impulz o podstate tohto symbolického úkonu
po prednáške na Svetovom jubileu zasvätených v Ríme**

Dlho som premýšľala, o čom by mal byť tento text o októbrovom Jubileu zasvätených v Ríme, pretože sa mi zdalo, že všetko podstatné som už zhrnula v reportáži s názvom „Rím sa premenil na jeden obrovský kláštor“. Stále však vo mne rezonujú tieto tri veci: Všimla som si, že

neraz vnímame ten krátky úkon prekročenia jubilejných brán ako hlavný zmysel a cieľ putovania, ba až priam magický moment vyvrcholenia všetkých snáh. Druhá vec je niekedy až bizarná realita prežívania tejto chvíle, ktorá počas nárazovej prítomnosti 16 tisíc pútnikov vo Večnom meste má často pod-

bu tlačenicie, státia, štvachania a poháňania, až si chudák rehoľník po dlhom čakaní nestihol ani uvedomiť ako, a už bolo „po“, už bol vo vnútri prepĺnenej baziliky. Veľmi ma oslovilo, ako sme sa počas medzinárodných synodálnych kruhov s ostatnými zdieľali, že tú milosť prechodu bránou akosi nevieme

precítiť, že celkovo je pri tom množstve ľudí, dlhom čakaní a nabitom programe náročnej vôbec nájsť si chvíľu stíšenia v hlbkej modlitbe. Možno i preto vo mne ostala túžba vrátiť sa k príhovoru jezuitu p. Giacomu Costu, SJ, ktorý pred stretnutím zasvätených zo Svätým Otcom v Aule Pavla VI. do hĺbky popísal, čo prekročenie brány v skutočnosti môže znamenať.

V ten piatok 10. októbra 2025 toho zaznelo veľa a preložený príhovor Svätého Otca Leva XIV. isto čítali mnohí zasvätení. Bohatá prednáška osobitného sekretára synody pátra Costu je však dostupná iba v taliančine, a bola by škoda, keby ostala neobjavená v útrobách stránky vitaconsacrata.va. Ponúkam vám teda skrátenejší text príhovoru, ktorý mal jezuita Costa pre registrovaných účastníkov jubilea v Ríme. Jeho názov je **„Prekročiť prah: Dynamika nádeje“** a úplný preklad textu môžete nájsť na stránke www.zasvatenyzivot.sk alebo naskenovaním tohto QR kódu.

Prekročiť prah: Dynamika nádeje

Prekročiť svätú bránu je „symbolická skúsenosť“, ktorá umožňuje nadviazať kontakt s niečím, čo nás presahuje, no je vystavená krehkosti: môžeme ju prežívať zo zvyku, bez uvedomenia si – prechod svätou bránou sa navonok nelíši od brán, ktorými denne prechádzame. Preto ponúkam podnety na duchovnú cestu, aby sme v tomto geste znovu objavili dynamiku nádeje.

1. Pred múrom

Predstavme si, že stojíme pred masívnymi, zatvorenými dverami či pred hladkým múrom bez otvorov: zdá sa nepreniknuteľný. Koľkokrát v živote prežívame rovnaké pocity a pýtame sa, či existuje cesta von. Myslíme na rany, ktoré nedokážeme zahojiť,

na konflikty bez riešenia: v koľkých rodinách sa ľudia už nerozprávajú? Spomeňme na masívne múry zasväteného života v našich komunitách – námaha je každý deň spolu s ľuďmi, ktorí nás zranili a od ktorých už nič neočakávame. Opakované nedorozumenia, zranenia, zneužívanie moci zo strany predstavených: ak neodídeme, jediné riešenie je žiť oddelene v dome a brániť svoj priestor múrom. Ale zamyslime sa aj nad frustráciami predstavených, niektorí sú takí zranení, že sa ťažko držia v komunitách, za ktoré boli zodpovední; či nad múrmi, ktoré vytvorili zneužívania všetkého druhu.

Rozšírme pohľad na budúcnosť zasväteného života: nedostatok povolání, mnoho odchodov, obrátené demografické pyramídy... Zmizne zasvätený život z Cirkvi? A čo moja kongregácia, moja provincia? Ako formovať mladých rehoľníkov? Aká budúcnosť čaká mladých, ktorí vstupujú do zostarutých rehoľných komunit? Táto neistota neraz vytvára atmosféru paniky, ktorá sa stáva

múrom a bráni pozeráť sa ďalej. Naše diela, ktoré zápasia s úbytkom rehoľného personálu a rastom nákladov. Aká budúcnosť čaká inštitúcie, ktoré realizujú našu charizmu?

Pred touto prekážkou sa mnohí vzdávajú a zostávajú stáť na mieste, snažia sa prežiť. Jedným zo spôsobov je ľutovať minulosť, hľadať, na čo by sme mohli s hnevom zvaliť vinu: často je to Druhý vatikánsky koncil. Ďalším je uspokojiť sa s vykonávaním dobrej sociálnej, vzdelávacej či zdravotnej činnosti, stať sa profesionálmi, ale odložiť vieru a jej prorockú silu: je to pokúšenie sekularizácie. Inokedy sa rehoľné spoločenstvá stávajú oddelenými od Božieho ľudu, sebestačnými a izolovanými od iných cirkevných chariziem, uzavretými v akejsi pyšnej „nádhernej samote“: aj to je zostať pri múre a prežívať.

Zamyslime sa nad situáciami, v ktorých sa nám zdá, že neexistujú riešenia a budúcnosť i nádej sa zdajú nemožné. Majme odvahu spolu s Pánom pozrieť sa týmto situáciám do očí.

2. „Ja som brána“

V živote však zažívame aj niečo iné: dvere sa pomaly začínajú otvárať, vyvracajú dojem, že sú zablokované. Objaví sa prah a cítime sa pozvaní prekročiť ho. Ježiš hovorí: „*Ja som brána: kto vojde cez mňa, bude spasený*“ (Jn 10,9). On je bránou, ktorá sa otvára v každom múre, ktorý sa zdal neprekonateľný. V evanjeliu pokračuje: „*Ja som dobrý pastier*“, ten, ktorý v noci odchádza hľadať stratenú ovцу po každej ceste, aj tej najosamelejšej. On tú cestu už pozná, pre-

šiel ju osobne a prekročil každý prah, aj desivý prah kráľovstva smrti. Vrátil sa, aby nás sprevádzal a dal nám istotu, že spolu s ním nájdeme cestu.

Gesto prekročenia prahu svätej brány vyjadruje rozhodnutie vstúpiť do života bránou, ktorou je Ježiš, dobrý pastier a nechať sa ním viesť. Posledná večera ukazuje, ako Ježiš pred perspektívou smrti prerazí múr a otvorí priechod: nie útekou či rezignáciou, ale darovaním seba samého – pre priateľov a pre všetkých. Ukazuje, že nemusíme byť podrobení logike múru, vylúčenia, násilia, strachu, sklamania. Môžeme si vybrať, a tak môžeme dúfať. On to urobil a vyzýva nás, aby sme urobili to isté. On je uholným kameňom, na ktorom môžeme zakotviť život nás, našich komunít a inštitútov.

Spomeňme si, kedy sme sa odvážili prekročiť tento prah a dôverovali sme (napríklad na začiatku povolania). Tieto prechody sú miestom úkonu viery. Akými slovami dnes formulujeme svoj úkon viery, dôveru v Je-

žiša? Čo mi bráni prekročiť prah nádeje a darovania seba samého?

3. „Kto vojde cezo mňa...“

Čo sa stane, keď prekročíme svätú bránu? Vstúpime do kostola a nevieme vopred, aké to bude, možno bude osvetlený a plný spievajúcich ľudí. A vstúpime do Cirkvi! Symbolicky prekročenie svätej brány nám dáva zažiť, že nie sme sami: vstupujeme do spoločenstva tých, ktorí prijali riziko viery.

Brána sa za nami nezatvára: spoločenstvo veriacich nie je väzením! Po vstupe sme pozvaní vyjsť von, putovať po cestách sveta a pozývať iných, aby zažili to isté naplnenie a spásu: „*Ja som brána. Kto vojde cezo mňa, bude spasený; bude vychádzať a vychádzať a nájde pastvu*“ (Jn 10, 9).

Úkon viery, ktorý vykonávame prechodom svätou bránou, nás uvádza do logiky Ježiša – logiky misie a spoločenstva. Byť v spoločenstve s Ježišom nás zapája do jeho bytia „pre všet-

kých“. Dotykame sa pulzujúceho srdca synodálnej Cirkvi a sme povolaní obrátiť sa od „misionárskeho individualizmu“ – osobného či komunitného, v ktorom každý hoc aj svätostuje svoju vlastnú „záhradku“, svojich veriacich, svoje skupiny, ale nezaujíma sa o ostatné. Záverečný dokument *Synody o synodalite* nám pomáha vstúpiť do tejto dynamiky prechodu od ja k my.

Pripomeňme si skúsenosť, keď sme sa našli v Cirkvi, v našej kongregácii a komunite. Hľadajme to prekvapenie a zdroj energie, ktorá nás poháňa do misie. K akému kroku obrátenia a záväzku sa cítime povolaní, keď s nádejou prekračujeme svätú bránu?

4. Aké ďalšie brány?

Nie je potrebné prejsť všetky sväté brány v Ríme, rovnako nie je nutné prísť do Ríma, aby sme ju našli. Ide o to, aby sme ju rozpoznali, keď ju uvidíme v akcii v iných okolnostiach. Navyše, nikdy nebolo prekročenie svätej

brány jedinou formou oslavy jubilea a získania milosti.

Bula „*Spes non confundit*“ pripomína: „*V jubilejnom roku budeme povolaní byť hmatateľnými znameniami nádeje pre mnohých bratov a sestry, ktorí žijú v ťažkých podmienkach.*“ (10) Pripomína napríklad: väzňov, ktorí žijú v ťažkých podmienkach väzenia a v nedostatku rešpektu: k nim môže nádej prísť prostredníctvom gest milosrdenstva, ciest reintegrácie a uznania dôstojnosti; chorých, ktorí nachádzajú útechu v blízkosti, starostlivosti a oddanosti tých, ktorí sa o nich starajú: nádej sa pre nich stáva konkrétnou nežnosťou; ľudí s postihnutím alebo vážnymi obmedzeniami, keď sa o nich spoločnosť vie postarať a uznať jedinečnú hodnotu ich života: je to oslava ľudskej dôstojnosti; mladých ľudí, často sklamaných alebo dezorientovaných, ktorým ponúkame dôveru, načúvanie a príležitosti na účasť, aby mohli opäť uveriť v budúcnosť; migrantov, ktorí hľadajú lepší život: nádej je v prijatí, ochrane práv a možnosti začať nový

život; starších ľudí, často osamelých, ale nositeľov spomienok a múdrosti: nádej rastie, keď ich počúvame a chránime ich prítomnosť ako dar; a napokon miliardy chudobných, ktorým často chýba to najnutnejšie na život a trpia ľahostajnosťou: nádej sa stáva skutočnosťou, keď sa premení na solidaritu, spravodlivosť a záväzok k humánnejšej spoločnosti.

Jubileum má mnoho ďalších brán, ktoré sme rovnako pozvaní prekročiť. V apoštolskej exhortácii *Dilexi te* nám pápež Lev XIV. ukázal jednu z nich s osobitnou silou: stretnutie s chudobnými, ktorí sú „*samotným telom Kristovým*“ (110). Spolu s nimi môžeme zažiť, že je možné prekonať múr rozdelenia, odmietania, stigmatizácie, že je možné klesnúť na dno a znovu sa vynoriť.

Aké konkrétne jubilejné brány stretávame v bežnom živote? Majú adresu, tvár, meno. Na čo musím dávať pozor, aby som naďalej žil dynamiku milosti jubilea? Ako môžem pomôcť spolubratom a spolusestrám robiť to isté?

Záver

Budeme povolaní nájsť iné spôsoby, ako pokračovať v symbolickom dynamizme prechodu cez sväté brány a pomáhať iným, aby to urobili tiež. To je hlboký zmysel jubilea už od Starého zákona – výnimočný rok, ktorý umožňuje začať odznova na nových základoch a napraviť krivdy, ktoré sa nahromadili v priebehu času.

■ ZUZANA ŠKRINÁROVÁ, SSS

fóto © Zuzana Kostková

Dvanáste Zhromaždenie Konferencie vyšších rehoľných predstavených na Slovensku

Dom Xavier v Badíne hostil v dňoch 18. – 19. novembra 2025 dvanáste Zhromaždenie Konferencie vyšších rehoľných predstavených na Slovensku (KVRPS).

Zo 74 členov Konferencie sa zaslúžilo 49 vyšších rehoľných predstavených, resp. ich delegovaných zástupcov – z toho 29 zo ženských rehoľí a 20 z mužských rehoľí.

V prvý deň stretnutia prebiehala pracovno-formačná časť, v ktorej p. Juraj Ďurnek, SchP, ktorý pôsobí ako riaditeľ Rehoľného školského úradu KVRPS, predniesol správu z Komisie pre výchovu a vzdelávanie. V nej informoval o aktuálnej problematike týkajúcej sa cirkevných škôl. Prvý blok sa zameril na legislatívne zmeny v školstve, najmä po avizovaných úpravách školských zákonov, hoci presné znenie prijatých noriem ešte nie je verejne dostupné; zdôraznila sa aj možnosť stať sa verejnými poskytovateľmi s upozornením na neúplné dotácie a potrebu nového prístupu pri voľbe riaditeľov. Druhá téma sa venovala dlhodobej budúcnosti cirkevných škôl, konkrétne zabezpečeniu apoštolských diel rehoľí v kontexte klesajúceho počtu členov a starnutia, hľadajúc spôsoby pomoci zriaďovateľom. Napokon, tretí okruh zahŕňal operatívne činnosti Rehoľného školského úradu, ako sú štatistiky, informovanie Konferencie biskupov Slovenska, morálne oceňovanie pedagógov a poskytovanie poradenstva riaditeľom cirkevných škôl.

Následne sa prítomným predstaveným počas prednášky a homílie prihovril apoštolský nuncius Mons. Nicola Girasoli. Poukázal na nedávny prvý príhovor pápeža Leva XIV. vyšším predstaveným, v ktorom hovoril o dynamizme – mladí prinášajú dynamizmus, pomáhajú nám vyjsť von a naladujú nás na nádej. Ďalej naznačil otázku, ako uviesť synodu do praxe, aby neostala len dokumentom, ale stávala sa stále viac našou realitou. Vo svojom príhovore hovoril o troch „vírusoch“, ktoré synodu brzdia: ľahostajnosť, sebestačnosť a egoizmus. Tieto negatívne tendencie nahľadávajú život spoločnosti a bránia ich vonkajšiemu svedectvu. Liečbou týchto problémov nie sú vakcíny, ale premena komunity na dôveryhodné spoločstvo, ktoré uznáva dary jednotlivcov a zapája ich do spoločnej misie. Dôveryhodnosť je atraktívna najmä

pre mladých ľudí, ktorí nehľadajú inštitúcie, ale skúsenosť vzťahov. Otec nuncius tiež nadviazal na evanjeliový príbeh o Zachejovi, aby povzbudil k autentickému sprostredkovaniu stretnutia s Kristom a neustálemu pokúšaniu sa o nové stretnutia.

Ako zdôrazňoval už pápež František, liečbou je začať od zmeny mentality: zvlášť u tých, čo majú zodpovednosť. *„Potrebujeme začať od rozlišovania, ktoré je potrebné v inštitúciách a vyžaduje pokoru a čas. Nie je to ľahké, ale je to cesta k tomu, ako sa stať dôveryhodnými aj navonok,“* zamyslel sa nuncius Girasoli. Napokon prítomných predstavených vyzval uviesť princípy synody do praxe: *„Možno je to aj pre vás výzva – vo vašich inštitúciách, v rôznosti chariziem sa pozrieť, či tieto vírusy nie sú prítomné aj vo vašich inštitúciách. Ukážte, ako synodality mení skutočnosť – ak rozhoduje*

*iba predstavený, tak sa nič neme-
ní. To, čo sa v tejto fáze očakáva, sú
konkrétne znaky. Je potrebné dať
hodnotu darom jednotlivcom.“*

Popoludní prebiehal formač-
ný blok, v ktorom o. Ivan Ružička,
člen národného tímu pre Synodu
predstavil Implementačnú fázu
synodálneho procesu v téme pas-
torácia povolání. Potom sa zasvä-
tení rozdelili do skupín, v ktorých
synodálnym spôsobom diskuto-
vali o spôsoboch, ako aplikovať
pápežský dokument *Dilexi te* do
komunit a pastorálnych aktivít
a o tom, ako môžu byť rehoľné
komunity viac otvorené novým
povolaniám. Osobitnú pozornosť
venovali počúvaniu mladých ľudí
prostredníctvom dotazníkov, kto-
ré odhalili ich očakávania budo-
vania vzťahov a potrebu, aby re-
hoľníci neboli strnulí, ale chápali
mladú generáciu.

Počas druhého dňa programu
zazneli informácie o činnosti pia-
tich pracovných komisií a udalos-
tiach od posledného zhromažde-
nia. Predseda KVRPS br. Miroslav
Kulich, OFMCap. tiež oboznámil
prítomných s formačnými ponu-
kami pre rehoľníkov.

Hlavným bodom bolo stretnu-
tie s vladykom Mons. Jonášom
Maximom, predsedom Rady KBS
pre Inštitúty zasväteného života
a spoločnosti apoštolského živo-
ta. Vladyka Jonáš sa zameral na
problematiku nových povolání,
ktorých úbytok je výzvou vo všet-
kých komunitách: „Keď hovoríme
o povolaniach, diagnóza dnešnej
doby je, že nemôžeme čakať, že po-
volanie príde samo. Zároveň vi-
díme, že sa rodí ťažšie. Deje sa to
v prostredí, kde je hlboké svedec-
tvo viery, počúvanie Boha a ľudí.“
Ďalej položil kritickú otázku, či
„je to kríza povolání alebo kríza
svedectva?“ Otázka podľa neho je,
„či sme ešte miestom, kde mladý

*človek môže počuť, že ho Boh volá
po mene, či to nie sú už len štruk-
túry a budovy, ale či tá štruktúra
má zachované vnútro, z ktorého sa
môže živiť. Mladí ľudia nehladajú
ani tak stabilitu, ale hľadajú zmy-
sel, autenticitu, duchovnú hĺbku
a vzťah. Majú strach, či nájdú ži-
votodarný priestor, v ktorom by sa
dalo rásť. Ako to vyjadril istý mla-
dý muž: Nebojím sa povedať Bohu
áno, ale či budem môcť byť samým
sebou tam, kde povolanie žijú iní.“*
Na záver predstavení ocenili dis-
kusiou s Mons. Jonášom Maxi-
mom. Po nej dvojdňový program
vyvrcholil svätou omšou, ktorej
vladyka predsedal.

Konferencia vyšších rehoľných
predstavených na Slovensku je
cirkevnou organizáciou, ktorá
združuje vyšších rehoľných pred-
stavených mužských a ženských
rehoľných inštitútov a spoločností
apoštolského života na Slovensku.
Konferencia je zriadená Apoštol-
skou stolicou, podporuje rozvoj
zasväteného života, uľahčuje vzá-
jomnú komunikáciu a riešenie
rôznych spoločných otázok čle-
nov a upevňuje vzťahy medzi za-
svätenými osobami a ďalšími cir-
kevnými inštitúciami.

■ ZUZANA ŠKRINÁROVÁ, SSS

Foto: Michal Mária Kukuča, OSB;
Zuzana Škrinárová, SSS